

ESCOLTAR LA SEVA VEU.
ANÀLISI QUALITATIVA DELS ESTILS DE VIDA
DELS ADOLESCENTS A LA CIUTAT DE BARCELONA
I NÚVOL DELS SEUS VALORS*

DR. FRANCESC TORRALBA

SRA. NÚRIA TRIA

DRA. MAR ROSÀS

SR. CRISTIAN PALAZZI

DR. MIQUEL SEGURÓ

CÀTEDRA ETHOS
Universitat Ramon Llull
2014-2015

* Encàrrec de la Direcció d'Adolescència i Joventut de l'Ajuntament de Barcelona.

Pròleg

Massa sovint a l'hora d'estudiar els valors dels adolescents, els adults projectem en ells les nostres velles categories i esquemes prefixats i elaborem unes representacions que no expressen la riquesa inherent a aquest col·lectiu. Aquesta projecció d'un esquema previ no permet captar la complexitat, els matisos i les diverses veus que s'expressen dins d'aquest segment de ciutadans. Aquest estudi que tinc el goig de presentar té un títol molt significatiu: *Escoltar la seva veu*. Per escoltar atentament, cal donar temps a l'altre, temps perquè s'expressi i es manifesti; cal oferir-li un espai digne i, sobretot, alliberar-se de prejudicis i fer possible el nexa empàtic entre l'adult i l'adolescent.

Escoltar la seva veu ha estat, de fet, l'objectiu i el mètode que ha inspirat aquesta recerca. Hem volgut escoltar les seves veus (en plural), ens hem atansat a ells sense prejudicis, sense esquemes previs, atents als seus gestos, a les seves paraules, a les seves preferències, desigs i gustos i *a posteriori* hem intentat elaborar un mapa aproximat del que hem vist, intentant posar paraules, conceptes, categories a la fluïdesa de la vida adolescent i a la pluralitat de veus i perspectives que hi convergeixen.

Som, doncs, davant d'una recerca qualitativa que recull dades a partir de la conversa lliure i espontània amb un conjunt d'adolescents de la ciutat de Barcelona. Si el lector s'endinsa en aquestes pàgines, veurà com cauen alguns tòpics i estereotips que tenim sobre aquest col·lectiu i entrarà dins la bombolla de l'adolescència sense judicis de valor previs.

De la riquesa d'aquestes converses sostingudes al llarg del temps és possible fer-se un mapa provisional de valors, preferències, ideals, estils de vida; una petita brúixola per orientar-se a l'hora de definir els adolescents. Esperem que aquest estudi pugui ajudar els responsables educatius, els formadors, també les autoritats polítiques que tenen responsabilitats en aquest àmbit, a entreveure les necessitats i les possibilitats dels adolescents barcelonins.

La finalitat que ens guia és el reconeixement de la dignitat dels adolescents i l'estima per aquest col·lectiu. Ens preocupa la seva qualitat de vida i amb aquest estudi hem volgut contribuir a conèixer millor com viuen, què busquen, què esperen, de què es lamenten, quins referents tenen.

Tot plegat és bàsic per connectar amb les noves fornades i fer possible el nexa intergeneracional, per transcendir vells tòpics i ressentiments entre generacions i proposar dispositius i operatius que siguin adients a les seves necessitats i possibilitats. Els adolescents són un petit retrat de la nostra societat, dels canvis i de les transformacions

que hi tenen lloc, també de les seves ruptures, crisis i transicions. Si el lector presta atenció a la recerca que li presentem i a les seves conclusions, veurà que la imatge que oferim de l'adolescència és clarscura, encara que assenyalava més aviat els valors positius que no pas els contravalors. L'aproximació qualitativa, a través del diàleg serè i distès, permet endinsar-se en l'ànima de l'adolescent molt més a fons que l'aproximació quantitativa i entreveure aquelles aspiracions, ideals i valors nobles que nodreixen l'adolescència més enllà dels estils de vida i dels comportaments que sovint manifesten els adolescents.

1. La necessitat d'estudiar la forma de vida dels adolescents de Barcelona

La proposta del present estudi sobre valors i estils de vida dels adolescents a la ciutat de Barcelona, que duu per títol "Escoltar la seva veu", sorgí arran d'una triple necessitat i voluntat expressada per la Direcció d'Adolescència i Joventut de l'Ajuntament de Barcelona.

En primer lloc, hi havia la necessitat de donar resposta a una preocupació general de la ciutadania per la vida dels adolescents, sovint presentada als mitjans de comunicació com un conjunt de pràctiques incíviques i d'estils de vida poc saludables, especialment pel que fa als usos dels temps d'oci. Aquestes pràctiques d'alguns joves fomenten la generalització d'una representació social negativa d'aquesta etapa de la vida que estigmatitza tots els adolescents.

D'altra banda, la Direcció d'Adolescència i Joventut desitjava conèixer l'encert dels seus projectes i programes, saber si tenen l'impacte previst en els seus destinataris i, en cas que no fos així, esbrinar-ne la raó.

Finalment, s'imposava la necessitat de complementar, modular i matisar les dades sobre els adolescents i les seves famílies que l'Ajuntament de Barcelona ja obté per diferents vies, algunes de pròpies, com ara les procedents del "Panel Infància i Família" del CIIMU¹, i d'altres externes², totes elles majoritàriament dades de tipus numèric i estadístic.

¹ Darreres publicacions del CIIMU (Consorci Infància i Món Urbà): C. Gómez-Granell i P. Marí-Klose (eds.) (2012). "Infància, Adolescència i família: una anàlisi del Panel de Famílies i Infància. IV Informe CIIMU". I també: CIIMU (2010). "Adolescents a Barcelona: estils de vida, àmbit educatiu i conductes relacionades amb la salut".

² Per exemple l'Observatori de Valors de la Fundació Lluís Carulla (Esade-URL), l'Observatori Català de la joventut, de la Direcció de Joventut de la Generalitat de Catalunya, o alguns estudis de l'Obra Social de "La Caixa".

En aquest context, es va decidir entrevistar a fons una sèrie d'adolescents de Barcelona impulsats per la convicció que situar-los en el centre i donar-los veu, tema i lema del present estudi, vol dir corresponsabilitzar-los en la construcció d'allò que, finalment, serà per a ells: es tracta, doncs, no només d'una recerca, sinó també d'una acció pedagògica que té valor i sentit en si mateixa.

2. Propòsit de l'estudi

L'objectiu principal de l'estudi és ampliar i matisar la mirada sobre l'adolescència i els adolescents de la nostra ciutat a fi i efecte de facilitar la promoció des de l'Ajuntament de Barcelona d'una adolescència en positiu, desestigmatitzada. Vam decidir fer-ho aprofitant-nos, per mitjà d'una conversa tranquil·la i en un entorn de confiança, als móns en què viuen alguns adolescents concrets, les persones amb qui comparteixen les seves vides i, sobretot, a allò que els mou, comou i orienta en el seu dia a dia i en el seu "fer-se grans" amb el propòsit, en definitiva, de poder sumar esforços i acompanyar-los en aquest complex i alhora apassionant procés. Es va establir que els objectius parcials pensats per anar assolint gradualment aquest objectiu principal serien els següents:

360

- a) conèixer els estils de vida dels adolescents entrevistats, identificant-ne fortaleses i mancances, amb l'objectiu de poder proposar des de l'Ajuntament de Barcelona mesures que contribueixin a potenciar estils de vida saludables en els adolescents.
- b) conèixer quins són els valors que orienten les vides dels adolescents entrevistats per a poder proposar des de l'Ajuntament de Barcelona mesures que contribueixin a potenciar en els adolescents els valors bàsics de les societats democràtiques: llibertat, equitat, integritat, justícia, participació i solidaritat.
- c) identificar les necessitats dels adolescents en la seva vida quotidiana, procurant esbrinar si tenen relació o no amb equipaments i programes de l'Ajuntament de Barcelona destinats als joves.
- d) recollir si tenen alguna aportació espontània a fer a la Direcció d'Adolescència i Joventut de l'Ajuntament de Barcelona en relació amb el que ells creuen que són les necessitats reals dels adolescents.

3. Disseny de la recerca i metodologia

Els reptes de l'anàlisi qualitativa dels valors i estils de vida dels adolescents

Realitzar una anàlisi qualitativa dels valors dels adolescents a partir d'entrevistes comporta un seguit de reptes tant teòrics com metodològics i, no menys importants, ètics.

Començant per aquests darrers, el treball amb joves d'aquesta franja d'edat implica tenir especial cura dels aspectes ètics i jurídics del procediment. Cal que la participació dels adolescents sigui voluntària, que donin el seu consentiment i que es garanteixi l'anonimat de les dades. També és indispensable que els pares o els tutors legals n'estiguin al corrent i donin la seva autorització. Amb aquests objectius, tots ells van signar uns documents del Servei Jurídic de la Universitat Ramon Llull dissenyats d'acord amb la Llei orgànica de protecció de dades LOPD 15/99 i el Codi Civil.

D'altra banda, el repte teòric i metodològic principal s'ha derivat de la voluntat de "donar veu" i de "situar en el centre" els adolescents de la nostra ciutat, d'aproximar-nos-hi d'una forma sensiblement diferent a l'habitual. És amb aquest objectiu en ment que es va decidir plantejar una recerca de tipus qualitatiu en què s'abordés un nombre reduït de casos que permetessin una mirada en proximitat i profunditat. Això ha implicat la necessitat d'anar "sobre el terreny" a trobar els joves i fer immersió en la seva quotidianitat, al seu barri, al seu institut, motiu pel qual s'ha considerat la figura professional de l'antropòleg com la més apropiada per dur a terme aquesta tasca i s'ha optat per l'entrevista semidirigida com a tècnica de recerca, tal com s'entén i es duu a la pràctica en el marc de les ciències socials (per exemple: Vallés, M., 2009; Roigé, X.; Estrada, F. i Beltran, O., 1999, Velasco, H. i Díaz de Rada, A., 2006; Tylor, S. i Bogdan, R., 1987). Així, des de la proximitat i donant veu als mateixos actors, es poden comprendre els múltiples i variats significats del que vol dir i comporta ser adolescent a la nostra ciutat, desconstructuint categories i fugint de l'efecte reduccionista i uniformitzant dels estereotips socials.

Entrevistes semidirigides a cinquanta adolescents de Barcelona

La sèrie d'entrevistes a cinquanta adolescents d'edats compreses entre catorze i divuit anys es va fer íntegrament en el període d'abril

a juny de 2014 a cinc instituts d'ensenyament secundari (IES) de la ciutat de Barcelona. Tres d'aquests van ser seleccionats perquè estan ubicats en zones marcades com d'interès preferent per l'Ajuntament (Nou Barris, Sant Andreu i Ciutat Vella). Els altres dos –un ubicat a Sarrià-Sant Gervasi i l'altre a l'Eixample– es van incloure a l'estudi per tal de garantir que les característiques sociodemogràfiques dels participants fossin el més variades possible i, per tant, poguessin considerar-se representatives dels adolescents de Barcelona. Els centres van col·laborar a l'estudi de forma altruista i el seu grau d'implicació va ser molt elevat: van cedir temps i espais i van ajudar en tot moment en l'organització de les entrevistes, la qual cosa mereix un sincer agraïment, especialment si es té en compte el moment del calendari escolar en què se'ls va demanar.

La selecció de la mostra –aproximadament deu alumnes de cada institut– la va dur a terme la direcció de cada centre tot respectant que la participació fos voluntària i seguint els seus propis criteris tant pedagògics com organitzatius. Les característiques sociodemogràfiques dels alumnes van ser preguntades a l'inici de l'entrevista, codificades en unes taules resum (vegeu l'annex 1) i suprimides de la transcripció de les converses juntament amb els noms propis de persones per tal de preservar-ne totalment l'anonimat. Les entrevistes van tenir una durada variable de trenta a cinquanta minuts i es van dur a terme en espais tranquils del mateix institut, com ara sales de reunions, despatxos de coordinació o sales polivalents, cedits a aquest efecte. Sempre comptaven exclusivament amb la presència de l'entrevistador i l'entrevistat. Les converses van ser gravades i els àudios destruïts un cop obtinguda la seva transcripció literal, que va quedar en tot moment a disposició dels interessats i les seves famílies.

Finalment, d'entre les moltes contingències inherents a tota recerca qualitativa, com assenyalen, per exemple, Tylor i Bogdan (1987) o Denzin i Lincoln (1994), destaquem el seu disseny obert abocat permanentment a reformulacions en funció de les anàlisis i troballes, especialment en les exploracions inicials. En el cas que ens ocupa, un cop sobre el terreny no ha estat necessari modificar l'estructura de la recerca, però sí que ha calgut, en interacció amb els joves, formular i reformular el guió de l'entrevista i conduir la conversa adaptant-se a les particularitats i expressivitat de cada un dels adolescents sense perdre de vista les temàtiques d'interès a partir de qüestions que els resultessin motivadores. En tot moment el silenci dels adolescents era un escull a evitar. En no pocs casos, hem topat amb una altra dificultat: el rudimentari domini de l'idioma de con-

versa d'alguns participants, com ha estat el cas de nois arribats fa poc de països com Pakistan, que ha constituït també un important motiu de reflexió. D'altra banda, la manera com els responsables de cada centre han explicat als alumnes en què consistia la seva participació a l'estudi, així com la manera com cada alumne ho ha entès, també ha introduït un biaix important a l'entrevista al qual ha calgut adaptar-se.

El guió de l'entrevista i els eixos principals d'exploració i reflexió

Es va dissenyar una entrevista amb un guió obert i flexible en què uns eixos temàtics permetessin dirigir la conversa bo i respectant, alhora, tant el seu fluir natural com la idiosincràsia i els interessos personals de cada un dels adolescents. No en va la pedra angular del projecte és la voluntat d'escoltar-los en el sentit més profund i pedagògic del terme. Aquests eixos de conversa pretenien apropar-nos a la vida quotidiana dels adolescents i a les experiències viscudes, als sentiments i als pensaments concrets que els acompanyen, perquè el que preteníem copsar eren els valors *incorporats*, dels quals els seus mateixos actors sovint no són conscients i rarament els fan explícits, juntament amb aquells altres més clarament discursius.

Així doncs, atès que la participació a l'estudi era voluntària, vam plantejar un primer eix d'exploració que anomenarem "Motivació" en què preguntàvem als joves què els havia empès a participar i que hem analitzat seguint la teoria d'Hinglehart (2006), segons la qual a les societats amb més seguretat econòmica i ciutadana els seus membres detenten valors "postmaterialistes" basats en ideals de "participació" i "autorealització", mentre que, a les societats en què aquesta seguretat no existeix, els valors hegemònics són clarament "materialistes", és a dir, persegueixen l'ideal de la seguretat física i material. El segon eix, que versava sobre "Les representacions socials de l'adolescència", ens ha permès apropar-nos als etiquetatges i a les tipologies tant positives com negatives que la societat i els mateixos adolescents fan de si mateixos i dels altres, a què és el millor i el pitjor d'aquesta edat des del seu punt de vista i també, parlant amb ells de com és un dia seu de cada dia i de què fan el cap de setmana i quan són de vacances, quins són els seus gustos, les seves necessitats i els límits d'allò que poden o no poden fer pel fet de ser adolescents. Un tercer eix, "Els vincles significatius", ens ha permès conèixer els lligams dels adolescents amb la seva família, els seus amics i els seus coneguts, reals i virtuals, en el seu entorn més habitual i a partir de les activitats quotidianes i experiències

compartides, bo i explorant afectes, extensió i densitat de la seva xarxa social, alhora que la presència o no de models i referents dels valors i estils de vida, practicats o només desitjats. Un quart eix de reflexió, “Els paratges de l’adolescència”, ens ha atansat de la mà dels adolescents entrevistats a molts dels seus llocs favorits, al mapa del seu territori, sovint fet de parcs i places, cafeteries i centres comercials, així com també, algunes vegades, dels equipaments i programes de lleure institucionals que freqüentaven. Un cinquè eix, “Els recursos materials i immaterials dels adolescents”, ha conduït la conversa cap al suport concret que reben els adolescents en el seu dia a dia, tant material com immaterial. Ja avançada l’entrevista, conversant entorn a un sisè eix, “El miratge del futur”, els adolescents, fent un exercici d’imaginació al qual gairebé tots han accedit de bon grat, han descrit, d’una banda, com creuen que seran i què estaran fent d’aquí a deu anys i, de l’altra, arribat el moment de ser pares, com creuen que tindran cura d’un fill quan aquest sigui adolescent. Aquesta fantasia ha facilitat atansar-se a aspectes força profunds com la transmissió familiar i cultural dels valors i el grau d’acord o desacord dels adolescents amb els valors rebuts i incorporats.

364

Sense ser estrictament un eix d’anàlisi, el gust i l’estètica dels adolescents ha estat un motiu que ha travessat les converses i el trobem plasmat, esquitxant-les i acolorint-les aquí i allà amb comentaris sobre lectures, cinema, videojocs, música, roba, cabells i tatuatges. Resta oberta la qüestió i discussió sobre si el gust dels joves és cultura o subcultura, global o local, prefigurativa o postfigurativa, en la línia dels estudis sobre cultures o subcultures juvenils (per exemple Mead, 2002, Feixa, 1999, Wuff, 1988), o més aviat una expressió i extensió del lloc social que ocupen, més en el marc conceptual emprat per P. Bourdieu a l’estudi ja clàssic *La distinció. Criteris i bases socials del gust* (1988). Finalment, una pregunta senzilla en què se’ls demanava triar si els semblava més desitjable l’èxit o la felicitat, ens ha permès tancar la conversa connectant-la, de nou en clau de valors materialistes-postmaterialistes, amb la pregunta inicial.

4. Anàlisi de dades

En una primera fase, es va transcriure literalment el material de les converses i després es va editar suprimint repeticions, titubeigs, expressions de seguiment, etc., amb l’objectiu d’aconseguir una major concisió i, sobretot, de millorar-ne la legibilitat. Tot seguit es

va dur a terme un procés de buidat i anàlisi segons els diferents eixos temàtics que havien conduït les converses en un continu procés de diàleg entre la teoria i les dades segons el mètode conegut com *grounded theory* (Glaser i Strauss, 1967). Finalment es va elaborar una síntesi proposant un núvol de valors dels adolescents entrevistats. Remarcarem d'aquest procés que en tot moment s'ha procurat mantenir viu i present el vincle amb el material literal, del qual en l'apartat següent es presentaran abundants fragments, ja que en aquest estudi la veu dels adolescents constitueix, com ja s'ha dit, l'ànima del projecte.

Durant el procés de buidat i anàlisi es va treballar amb el programari assistent per a la recerca qualitativa *Atlas.ti, versió 6.2*, sense el qual la tasca hauria estat gairebé impossible. Aquest programa ens ha permès ser rigorosos i alhora gaudir d'una certa agilitat en l'anàlisi en profunditat, comparació i selecció d'exemples a través de tot el ventall del material enregistrat. També ens ha permès mantenir-nos propers al detall de la narració original, la veu dels joves entrevistats, que, al nostre entendre, és de gran rellevància perquè confereix a l'estudi una doble força: argumentar amb el rigor que aporta el vincle amb el fragment literal del material i, alhora, poder mostrar-ne la seva frescor i la seva riquesa particulars, que en el cas dels adolescents no és menor.

Així doncs, per a facilitar la comprensió i interpretació de les dades, presentarem a continuació i en primer lloc el seu buidat i la seva anàlisi segons els principals eixos de l'entrevista bo i suggerint els aspectes que se'n desprenen amb més força i que hem considerat clau per a la seva interpretació. L'acompanyarà una mostra de cites literals extretes de les narracions dels joves que s'ha procurat en tot moment que fos el més variada possible, que donés testimoni de tot l'espectre de veus, convergents unes i dissonants les altres, a fi i efecte que la visió de conjunt no eclipsés la riquesa i diversitat de la realitat presenciada. En segon lloc, al cinquè apartat, presentarem una síntesi dels valors que subjauen en les formes de vida i en les actituds dels adolescents.

Primer eix d'anàlisi: de com els adolescents s'enreden en causes altruistes

En la primera pregunta de totes, l'entrevistador indagava sobre la motivació per participar en l'entrevista. Atès que l'entrevistat i l'entrevistador just havien entrat en contacte, cal atribuir un elevat percentatge de respostes al que s'anomena "resposta complaent". És

per això que són especialment significatius aquells casos en què, arran de l'espontaneïtat característica de la dinàmica de l'entrevista, aquesta ha estat la darrera pregunta en formular-se: "...cuando me dijo eso de la entrevista, le dije sí, sí, yo la hago, luego pensé a saber qué me van a preguntar... me ha gustado mucho y es útil porque también te ayuda a pensar". Remarquem l'efecte pedagògic: "te ayuda a pensar".

En general, tots els nois dels instituts de l'Eixample i de Sarrià-Sant Gervasi, així com també alguns dels instituts dels districtes més perifèrics, han participat en l'estudi amb un esperit força altruista: "sempre que hi ha coses en plan voluntari, no sé, no m'importa participar...", "si pots aportar tot el que puguis aportar, doncs millor, tenia ganes de fer algo així", "No sé, és un estudi, em sento... si puc ajudar ho faré. És com donar sang, si pots donar, fes-ho".

Aquest esperit és perfectament compatible amb la curiositat, sorpresa, novetat, que els provoca el format entrevista: "em va sobtar una cosa així", "normalment no fem coses així", "mai m'havien fet una entrevista", "em va fer gràcia", "volia fer coses diferents". Molts han expressat en la mateixa línia estar contents que els preguntessin què pensen i poder-se expressar: "m'agrada que t'escoltin", "m'agrada parlar, explicar les coses... sóc participativa", o "m'han dit que l'entrevista està molt bé... que preguntes sobre el futur i coses així".

366

A l'Institut de Sarrià-Sant Gervasi sobraven voluntaris. A més a més, alguns dels nois havien participat, també per iniciativa pròpia, en altres propostes en què calien voluntaris, com per exemple el projecte *Audiència pública*.

Als instituts dels districtes perifèrics alguns voluntaris han vingut una mica confosos, creient que l'objectiu de l'entrevista era un altre. Per exemple: "Pensava que tu em preguntaries a mi i jo et podria preguntar coses de la Universitat". En altres casos, simplement el tutor o coordinador de curs els havia demanat a títol personal la seva col·laboració, per exemple: "Bueno, fue la R. y me dijo: ¿puedo contar contigo para un estudio de la Universidad?, y bueno, sí, está bien, y ya está", donant testimoni del vincle d'alguns adolescents amb professors apreciats o senzillament de figures d'autoritat respectades. Només un cas d'entre cinquanta va participar motivat pel tema concret de l'adolescència dient que si hagués estat qualsevol altre tema no ho hauria fet.

En tot cas, "Escoltar la seva veu" s'ha dibuixat sobre el terreny com un projecte poderós per la dimensió que té implícita d'acció pedagògica del mateix procés: *escoltar*. Així s'ha observat i en part es re-

flecteix al buidat d'aquest eix de conversa: als adolescents els agrada ser escoltats, donar la seva opinió, explicar-se... I s'avenen a fer-ho de forma força espontània i sense escatimar profunditat. Aquesta observació és totalment congruent amb el que diuen altres informes de l'Ajuntament sobre els adolescents i les seves famílies: "Els adolescents volen ser escoltats per les persones adultes... quan aquestes s'esforcen, els nivells de benestar són més alts" (CIIMU, 2010: 73).

Així doncs, la pregunta referida a què els ha motivat a participar a l'estudi, un cop fetes les anteriors consideracions i matisos, es pot interpretar clarament en clau postmaterialista en tant que el conjunt de joves entrevistats s'ha avingut a fer-ho pel senzill fet de "participar" i "aportar".

Segon eix d'anàlisi: les representacions socials dels adolescents i l'adolescència. Etiquetatges i autopercepció

Aquesta àrea s'ha explorat des del punt de vista de com els etiquetatges són vistos, viscuts i emprats pels mateixos adolescents procurant copsar els valors positius i negatius vinculats a les diferents categoritzacions.

 367

Estereotips negatius de l'adolescència

"Sí que hi ha el típic que és així, però no tothom" és una resposta representativa, referint-se als estereotips negatius de l'adolescència com a pertanyents als *altres* adolescents. Trobem, doncs, una reivindicació de la diversitat d'adolescències, malgrat que les etiquetes responen a una realitat que tots reconeixen, en part, també com a pròpia. Per exemple: "a veure, els adolescents som vagos, som vagos perquè ens agrada estar a la tele i tots som igual, potser uns més que altres, no? Per exemple jo no em puc estar tot un cap de setmana assentada al sofà, jo no puc, però hi ha gent que sí perquè la conec,...". Una noia diu que la seva activitat favorita quan té temps lliure és "dormir, és que m'encanta".

Amb altres etiquetatges negatius més estigmatitzats com "rebel·lió", "passotisme" o "consum de substàncies il·legals", s'hi identifiquen poques vegades i sovint les atribueixen als "altres" adolescents. Una noia s'hi refereix així: "se comportan de una manera que no se poden comportar. Pues, que le hablan mal a su mamá, no llegan a horas que su mamá les dice, muchas cosas".

Una altra noia, quan se li pregunta a què associa ella la paraula "adolescents", respon: "adrenalina" i "alcohol". I també: "bueno,

todo, madurez, rebeldía”. Diu que és el que ha vist en les noies del seu entorn. Un noi fa una reflexió interessant en relació amb els etiquetatges negatius de l'adolescència: “la gent s’ho acaba creient, i ara la gent vol sortir molt més d’hora de festa. Tinc algun amic que ara ja surt... que s’emborratxa”.

Estereotips positius de l'adolescència

D'altra banda, alguns dels nois entrevistats estan d'acord que la dimensió positiva de ser adolescent consisteix en el fet que “ja no hi ha dependència d'un adult en quasi tot” i també a “poder aconseguir per mi mateix les coses”. En la mateixa línia, afirma un dels adolescents entrevistats: “tenim llibertat en quant a que ja no som nens, però tenim les responsabilitats de que hem d'estudiar però tampoc és com quan ets adult suposo perquè no has de mantenir una família i que depèn... ells depenen de tu sinó que, o sigui estudies pel teu futur però també tens llibertats”.

Per a la majoria dels adolescents entrevistats, existeix, doncs, una responsabilitat fonamental que és la de l'estudi, que es viu com una càrrega assumida, integrada (o no, segons els casos) en forma d'hàbit, de rutina: “el de sempre”, però que sovint es fa pesada, una càrrega feixuga: “estudiar, que al final es fa pesat i això, però bueno, quan parles amb adults, ells et diuen que ells tornarien en aquest moment i jo no ho entenc però bueno”.

Ambdós aspectes –un major grau de llibertat i la responsabilitat d'estudiar i treure bones notes– acostumen a anar lligats de tal forma que la majoria de les famílies negocia l'un en funció de l'altre: “que ja et tracten com si no fossis un nen, depèn, depèn de les vegades però... jo crec que si tu fas bé d'adolescent, entre cometes, o sigui, fas el que toca, llavors et tractaran com si ja no fossis un nen i llavors jo crec que això és un punt a favor”.

Alguns nois es plantegen si hi ha un denominador comú entre tots ells o bé si, per contra, els uneix poca cosa: “només a la nostra classe som tan diferents i tenim vides tan diferents, que no crec que siguem tots iguals, ni molt menys. No sé, jo a vegades em veig més madura que algú de la classe o més immadura, saps?”. Segons alguns, l'obligació d'estudiar és l'únic comú denominador de tots els adolescents: “a vegades no ens uneix res a part d'això”.

L'adolescència com a trànsit cap a la vida adulta

Els adolescents es perceben a ells mateixos com a éssers en trànsit entre dos móns, un de més plàcid i conegut i un altre de desconegut i atractiu, però sovint entès com a ple d'obligacions i responsabilitats

pesades. Contínuament oscil·len entre aquests dos pols, viscuts per molts d'ells de forma simultània: voler fer-se grans assumint-ne les incerteses i responsabilitats i el desig més o menys manifest de romandre nens.

L'adolescència és viscuda pels nois com a període de canvi, de transició, de creixement: "l'adolescent és aquella persona que està en l'edat transitòria de la joventut i la maduresa..." O bé: "és l'etapa en què et fas gran", "és una etapa que comença en un moment variable segons la maduresa de cadascú, però coincidint força amb l'institut". Una noia comenta, val a dir que amb força lucidesa i sentit de l'humor: "jo crec que intentem sense donar-nos compte anar una mica de grans quan encara no ho som gaire, perquè m'hi fixo quan després veig les amigues".

Així doncs, hi ha actituds i activitats que es reconeixen com a pertanyents al passat (que sempre és recent des de l'angle adult, ja que el significat de "fa molt temps" en la curta vida dels entrevistats abasta des d'uns pocs mesos a un o dos anys). Per exemple, a un noi abans li "agradaven més els videojocs i llegia només de tant en tant" mentre que "aquest any m'està agradant molt llegir". També "dormia molt i passava molt temps sense fer res" i ara l'aprofita més, "el gasto en altres activitats".

També és un moment en què es prenen "decisiones crucials" per als joves, que tenen a veure amb el futur, amb "el camí que seguiràs". Tots els entrevistats valoren la formació. Ara bé, és cert que mostren tenir uns graus d'orientació i acompanyament molt diferents entre ells, tant per part dels pares com de les persones adultes encarregades d'aquesta tasca als instituts i altres institucions. Tant les expectatives pròpies com les del seu entorn més proper, així com les possibilitats reals, materials i personals, de dur-les a terme difereixen enormement segons el context i cada cas particular.

En general, créixer és quelcom volgut, desitjat, per la immensa majoria dels adolescents. Alguns ja tenen ganes de "treballar i tenir diners", "d'independitzar-se", altres de "treure'm el carnet de conduir", "viatjar amb amics" o "poder anar a discoteques". Tot i així, sempre trobem alguna veu dissonant que, aprofitant l'avinentesa, es queixa: "jo no vull ser gran!".

Els problemes dels adolescents i la problematització de l'adolescència

Hi ha veus que apunten en la línia del que, en la tradició de la literatura psicològica sobre l'adolescència, és la seva caracterització com a període de *storm and stress* o període de crisi: "és una etapa

difícil, amb molts canvis”, “canvis d’humor... pensaments sobre la vida”, “la relació amb els pares és una mica més difícil”, “pensem bastant en nosaltres, jo crec... si hi ha algun problema, també potser li donem moltes més voltes nosaltres que algú d’una altra edat”. I també: “Tens més coses a discutir amb els pares, encara que tinguis una bona relació”.

Altres veus, per contra, no apunten gens a una problemàtica específicament adolescent, fet que ens permetria parlar, doncs, d’una “problematització” de l’adolescència per part dels adults i d’una construcció teòrica des de diferents àmbits de la vida acadèmica i professional. Per exemple: “ni t’ho planteges, vas creixent, ni t’enteres de que creixes... vas fent. A mi mai m’han tractat diferent per ser adolescent”. I també: “anem fent el que sorgeixi”. O bé: “a mi no em resulta complicada, és una època normal i corrent”.

Un noi de Nou Barris té una visió que ho engloba i sap expressar de forma simpàtica: “Pues ya sabes, estoy en la edad de la rebeldía... estamos en esta etapa que no podemos estar sentados casi mucho tiempo y tenemos que estar caminando... no sé cómo lo haría si no fuera por los amigos... hay que estar a todo, también en la diversión y un poco medio serio en las cosas”.

Les rutines dels adolescents: la setmana de dilluns a divendres, activitats escolars i extraescolars, caps de setmana i vacances

Sens dubte, el tema sobre el qual la majoria dels entrevistats va gaudir més parlant va ser el de les seves rutines i activitats diàries, que demanàvem que ens expliquessin amb tot tipus de detall. Així ens vam assabentar de l’hora que es lleven, què esmorzen, si van a l’institut a peu, en cotxe o en autobús, com són els seus “dilluns”, qui els paga la T-10, on i amb qui dinen, qui para taula a casa i qui renta els plats i la roba, quan, com i on fan els deures, si escolten música, miren sèries televisives i si xategen o no abans d’anar a dormir i a quina hora ho fan. La frase “entre setmana una mica avorrit... bueno, o estressant... perquè comencem molt d’hora i acabem bastant tard” podria ser un resum de com és i viuen la setmana tipus escolar la majoria dels adolescents. En general, les seves jornades són tan o més llargues que les dels seus pares, fruit de les hores d’escola, a les quals se sumen sovint les d’activitats extraescolars més o menys voluntàries (dansa, esports, música) o “forçades” per la família (reforç a l’institut o classes particulars, anglès).

D’entre les activitats extraescolars, les esportives (que inclouen, sobretot entre les noies, diferents tipus de dansa) són, amb diferència, les més habituals. Els adolescents els atribueixen els valors po-

sitius de “donar energia”, “motivació”, els “*despejan*” i “donen forces per a seguir estudiant” o simplement “ganes de fer coses”. Per exemple: “arribes a casa i encara que estiguis cansat, t’has *despejat* moltíssim i pots estudiar”, “és que en els moments en els que estic fent esport, desconnecto de tot... és com si tinc qualsevol preocupació ja sigui a casa o amb això del meu pare, com que m’oblido ja directament i és un moment en el que... fins i tot quan, enmig d’exàmens, em va bé fer esport”. També aporten el valor de “compartir” en el cas dels esports en equip: “tens com aquest hàbit de companyerisme, de que no tot es pot fer sol. Que també hi ha altra gent que és bona en coses que tu no, llavors entre tots ens podem ajudar”. També constitueix una font directa de benestar: “hi ha molt bon ambient... riem molt i ens ho passem molt bé”. Una noia comenta que en el seu cas la dansa li aporta quelcom més que l’activitat física: “mostrar-te als demés i ser menys tímida”.

Molts nois han fet activitats extraescolars de petits, a primària, i en arribar a l’institut les deixen. Alguns ja n’estan farts, altres ho atribueixen al fet d’haver de dedicar més hores a l’estudi. En conseqüència, alguns comencen a tenir temps desestructurat a les tardes, que s’organitzen ells mateixos. Tot i així, en general, entre setmana els adolescents estan força ocupats i payoutats.

Els caps de setmana ho estan menys i en aquest punt es fa més evident la diferència entre els joves de les classes més acomodades, que habitualment van a les segones residències, i els de les famílies més humils, que es queden a la ciutat. Tots aprofiten per a sortir amb els amics, cosa que habitualment no poden fer entre setmana.

Les necessitats, materials i immaterials, dels adolescents

Quan se’ls ha preguntat de forma directa si els fa falta alguna cosa en particular, la majoria dels adolescents entrevistats responen negativament. Normalment, això fa referència al fet de tenir les necessitats materials bàsiques cobertes. En aquest punt no hem detectat cap diferència entre els joves que viuen al centre o a la perifèria de la ciutat. Quan parlem de què els agrada fer amb l’objectiu d’observar indirectament aquestes necessitats, podria ser un bon resum: “caminar, parlar, mirar botigues, anar al cinema, sí, és això bàsicament. I prendre algo”.

En alguns casos, alguns adolescents han aprofitat l’ocasió de l’entrevista, incentivats per l’entrevistador (“esteu parlant amb l’Ajuntament”), per a fer peticions concretes. La més recurrent ha estat “més llocs per a patinar amb l’skate”. En una ocasió, el suggeriment ha estat que hi hagi continguts televisius adreçats a la seva franja

d'edat. Una noia a qui li agrada anar a discoteques demana "coses relacionades amb la música" per a la seva edat i "llocs per a sortir sense alcohol". Ella creu que la gent hi aniria: "Hauria de ser el mateix concepte que els llocs per grans", perquè precisament els agrada semblar grans. Un altre noi opina tot el contrari: "espais tancats per joves no els trobo necessaris, perquè la gent vol sortir a fora."... "[A]ra, lo típic és anar de botigues, o anar al cinema, o et quedes a casa d'algú, però, just te'n vas en un espai no".

Altres necessitats més immaterials es copsen a vegades com un llampec fugisser al frec de la conversa. Algunes són més de tipus afectiu, i rarament han estat tan clarament expressades com en el cas següent: "jo si et pogués dir faria que el meu pare pues... estigués més pendent i més a dintre de la meva vida". Una altra noia opina sobre les necessitats d'alguns joves de forma més general: "en el instituto pasan muchas cosas, se oyen y se ve claramente como se comportan los chicos pero es la comprensión, será porque también los padres no están tanto tiempo con ellos, le falta eso, entonces de aquí viene, y se descargan con eso, problemas que tienen ellos, básicamente amor, se podría decir o comprensión de padres". També hi ha aportacions que mereixen una reflexió més en clau política i de justícia social entorn el tema de les necessitats dels adolescents: "Pues, ahora mismo, lo que la gente en realidad necesita es trabajo, porque anda mucha gente en la calle y niños que no tienen padres, como decirte, su mamá los mantienen solas y a veces no pueden, tienen que buscarse la vida de otra manera". Aquestes necessitats més immaterials dels adolescents ens resulten completament congruents amb el que diuen les anàlisis i conclusions dels informes sobre adolescents i les seves famílies del mateix Ajuntament de Barcelona (CIIMU, 2010, 2012), que ens parlen de la necessitat de dedicació de temps per part dels pares dels nois adolescents, així com de la necessitat d'implementar mesures de conciliació de les obligacions laborals i la vida familiar per tal que això sigui possible.

372

Els límits dels adolescents: qui els posa, com els viuen?

Els adolescents ens han parlat de forma directa sobre l'establiment de límits per part dels adults. Però es tracta d'una qüestió que pot estudiar-se especialment quan es demana als alumnes que facin un exercici d'imaginació sobre com educarien ells un fill adolescent. Aleshores aflora de forma indirecta com ells estan sent educats pels seus pares o figures parentals i quins són els valors familiars i culturals sobre com han de ser i què poden fer els nois d'aquesta franja

d'edat, així com alguns models de transgressió d'aquests mateixos valors.

Oferim a continuació un passatge representatiu de la relació sensata, força freqüent, de molts adolescents amb el topall dels límits paterns: “tampoc està molt a sobre meu però em deixa les coses clares, és a dir, que si algun dia faig algo que ella m’ha dit que no faci o el que sigui... llavors sí que s’haurà acabat, i per tant, jo tampoc me la jugo”. Les nostres observacions en aquest punt són globalment congrüents amb la literatura institucional sobre el tema que assenyala, que a mesura que augmenta l’edat i l’autonomia dels nois, els pares incrementen el flux o cabal de comunicació amb el qual exerceixen una mena de “control remot” (CIIMU, 2012, 2010).

El cas d’alguns nois immigrants dels barris més perifèrics és lleugerament diferent. Un exemple d’un noi, referint-se a les discoteques i a sortir de nit: “Como lo he probado, pues, no me llama tanto la atención, pensaba que era más divertido. Es dependiendo de las personas de que vayas, porque, hay personas que se pueden meter a líos, entonces, pero, bueno, por suerte, mis amigos son personas sanas”. El mateix noi també subratllava que al seu país d’origen era molt perillós sortir i que, en canvi, Barcelona és un lloc tranquil on sí que és possible. En relació amb els límits posats per la familiar responsable, en aquest cas una tieta materna amb la qual viu: “yo ya sé lo que tengo que hacer, entonces, ella ya no está repitiéndome las cosas. Entonces, bueno, como ya estoy un poco madurando y tal, entonces, ya sé mis obligaciones y bueno, lo que me conviene y lo que no”.

A alguns joves –una minoria– no els agrada gens sortir. Aleshores, alguns pares tenen “el problema invers”: “La meva mare, bé, sempre em deixa fer qualsevol cosa. I m’obliga a sortir i tot... És que jo no surto. Sempre estic a casa”.

Altres tipus de límits tenen a veure amb la roba i l’aspecte físic. Per exemple: “No me dejan llevar cierto tipo de ropa. Pantalones muy pitillo, no me los dejan llevar. Ciertas bambas también... ¿Qué más? Piercings, anillos, pendientes”. En aquest cas, el noi es volia tatuar, però al final tampoc ho va fer “pel pare”. En el cas de joves immigrants, sovint la raó de la prohibició familiar rau en el veïnatge amb membres de la mateixa comunitat d’origen, cosa que alguns d’aquests adolescents viuen amb “molta ràbia”.

Les múltiples i canviants realitats dels adolescents a Barcelona

Pel que fa a l’interès per la realitat que els envolta més enllà del seu entorn immediat, només un dels joves entrevistats, un noi de

l'Institut de Sarrià-Sant Gervasi, deriva la conversa espontàniament cap a temes polítics i socials. Diu que "calen fer reformes" i ens explica el seu punt de vista: "intentaria controlar una mica el poder de les grans empreses, segurament posaria impostos més a les grans empreses, que a les petites, fer subsidis a la gent que vol començar, a emprenedors, per exemple, algunes coses faria que fossin... anar directament, que ho pagués l'Estat, com el menjar, el menjar dels supermercats i tot, que fossin administrats per l'estat, perquè, jo crec que això de que, les grans burocràcies, no funcionen, això ho podíem dir fa trenta anys, però ara, amb la nova tecnologia, i els ordinadors, l'administració és molt més simple, i no..., tampoc calen molts buròcrates".

En definitiva, més enllà dels etiquetatges i les representacions socials, cada jove té la seva història particular, única, en la qual el fet de ser adolescent té un pes i significat ben variat, sempre en estreta relació amb la realitat que l'envolta i li toca viure. Fins i tot hi ha qui considera que no ha tingut temps per a "aquestes coses": "Jo sempre he sigut molt madura. No, però, perquè, o sigui, la meua família ha sigut molt forta, saps, la meua mare, bé, ha tingut els seus problemes, el meu pare, bé, era alcohòlic, i bé, la meua mare va acabar malament, però ara ja, els dos estan rehabilitats, i bé, jo des de petita, des que va néixer el meu germà, que va ser quan justament va començar la crisi i tot això, doncs, tot se'm va vindre a sobre, i jo vaig ser com la segona mare del meu germà, amb cinc anys apenes, saps, i llavors, doncs, això m'ha fet molt forta, i llavors, això de, ay quita, ay no sé qué, ay que soy adolescente, ay que yo soy mejor que tú, jo això mai".

374

Tercer eix d'anàlisi. Els vincles dels adolescents: família, amics, referents

Família i relacions intergeneracionals

Atesa la manca de coneixença entre l'entrevistador i l'entrevistat, quan es pregunta als adolescents per la situació de la família, sempre responen amb un prudent "bé, gràcies", o dient que les relacions són "bones" o "molt bones". Alguns parlen de tensions amb algun dels progenitors, a les quals, tanmateix, atribueixen un elevat grau de normalitat. Quan tenim ocasió d'aprofundir-hi una mica més, observem que sovint hi ha bona comunicació i seguiment per part dels pares o algun d'ells. Sovint també es diferencia el to de la relació amb cada un d'ells, especialment quan estan separats i hi ha noves famílies. Per exemple: "m'adono que a la meua mare li acabo expli-

cant tot”. “En canvi, el meu pare, des de que té la nòvia amb els nens petits, que és molt protectora la nòvia del meu pare, jo crec que ha canviat moltíssim i no em deixa... en realitat li dic: ‘puc sortir?’ I sempre em diu que no, que no, que no... al final, algun cop l’acabo convencent però és molt poc permissiu... però a ell no li explico tantes coses”.

La majoria dels nois reconeixen que és a la família a qui recorrien en cas de tenir problemes. A Sarrià-Sant Gervasi i a l’Eixample, els nois comenten que els pares acompanyen i recullen els fills si fan alguna sortida de nit, poc habituals a aquesta edat, i molts coneixen els amics dels fills i les seves famílies, especialment si els fills van junts des de parvulari: “els pares i així, molts s’acaben coneixent i llavors tenim molts amics en comú a fora del cole i normalment quedem nosaltres i gent d’altres escoles”. Aquest fet amplia considerablement la xarxa social d’aquests joves.

Un altre panorama ben diferent se’ns presenta en el cas dels nois immigrants o en el cas d’una noia tutelada per l’Administració. En aquestes situacions, la pregunta per les relacions familiars pot arribar a ser dolorosa. Molts dels joves immigrants entrevistats tenien la família molt dispersa geogràficament fruit d’un procés que a vegades havia durat alguns anys, fet en diverses etapes i diversos nuclis de convivència, i implicant trencament de relacions i de cursos escolars. En aquestes situacions, el jove habitualment viu a casa d’un parent (un avi, un oncle) i en general es percep que troben a faltar els pares. Alguns ho verbalitzen clarament. Les situacions dels adolescents amb els familiars d’acollida són variades, en un ventall que va des de la tensió fins a una relació laxa que deixa entreveure poc control sobre el jove: “faig el que em dóna la gana”. En conjunt, es tracta de nuclis de convivència gens fàcils i força fràgils. Posarem uns exemples, triats entre molts d’altres, que donen testimoni d’alguna d’aquestes situacions força similars entre els joves de famílies immigrants.

Un noi de disset anys, estudiant de 4t d’ESO en un institut de Nou Barris que fa un any i mig va arribar a Barcelona procedent d’Hondures, descriu de la següent manera la composició actual del seu nucli de convivència: “Bueno, mi familia, ahora mismo, se estructura por mi tía, mi hermano, mi prima y mi sobrina... Bueno, ahora mi cuñada también, que se vino, la esposa de mi hermano... Mi padre está en Honduras. Y mi madre está en Asturias trabajando”. La que anomena “sobrina” és en realitat la filla de la cosina. El contacte del noi amb els pares: “por Internet, móvil y sí, más que todo móvil. Al igual, mi madre viene cada dos meses, un mes, tres

meses, a visitarnos". Parlant de l'adaptació al nou nucli de convivència: "es muy diferente ir solamente la familia, como a que se ajunten ya familiares de afuera, entonces, bueno, la adaptación fue un poco extraña, igual, y un poco problemática, por el motivo de, cómo decirlo, el carácter de cada uno... mi prima es un poco delicada y mi hermano también. Y yo soy igual. Entonces, chocábamos un poco, pero ahora estamos bien, la relación. Sí, sí, estamos bien". Un altre noi, de disset anys, originari de Bolívia i estudiant del mateix institut, fa tot just un any que va arribar a Barcelona, comenta: "Ellos dos (els pares) vinieron primero, sí, nos quedamos primero con una tía mía y hacíamos muchas cosas y mi tía uf, se, se... cómo mi tía era un poco anciana y todo eso, pues nos tuvieron que mandar para dónde mi abuela... Nos mandaron al campo y pues, estudiemos cuatro años... ahí la pasamos más bien, así que no pasaba nada y pues, de ahí, mi hermana se vino para acá, ella fue la primera, ella ya llevaba dos años acá y ya después yo fui el otro que se vino y pues, mi hermano, el otro, está allá en mi casa, en Santa Cruz, ahí vive solo... él está estudiando, está en la Universidad ya a tope. Yo vivía antes con él, vivíamos los dos. Porque se me vino mi hermana, ya nos vinimos de allá de donde estaba, dónde mi abuela, ya nos vinimos para nuestra casa aquí a Santa Cruz, pues yo viví con mi hermano, los dos solos, en la casa, así que, pues ahí parábamos más casi peleando y todo eso así que...". Passat un temps: "Ya llegué, con mis padres otra vez de mucho tiempo que no había estado juntos con ellos así que...a mí me dejaron de nueve años... me dejaron así, pues, crecí un montón y me dijeron que, uf, ¡soy más alto que ellos!".

 376

Per acabar, el cas d'un noi de setze anys nascut al Paraguai que fa uns tres anys que va arribar. El pare és mort i ell i un germà de deu anys viuen amb una parella d'oncles materns i una altra tieta i el seu fill de set anys. La mare treballa a Sòria cuidant una àvia i ve un cop al mes a veure'ls. Un tercer germà, de sis anys, viu al Paraguai a càrrec de l'àvia materna. El noi explica que no va arribar a conèixer el seu pare, que va morir just abans que ell nasqués. Quan va néixer el seu germà petit, fill d'una nova parella de la mare, ell va anar a viure un any al Brasil a casa d'una tieta paterna, amb dos germanastres més grans, de vint-i-sis i vint-i-vuit anys, fills del pare d'un matrimoni anterior. I, finalment, fa tres anys va arribar a l'Estat espanyol amb la mare i el germà de deu anys. Havent-li preguntat què significa per a ell la relació familiar: "No sé, no lo he pensado mucho, la verdad, pero me gustaría estar más con mi madre, la verdad [...] con mis hermanitos, estar más juntos los cuatro".

Així doncs, preguntar per les “relacions familiars” per tal de copsar els valors que se’ls atribueixen no ha estat sempre un tema fàcil i en algunes ocasions fins i tot ha estat dolorós d’escoltar. És el cas d’una noia de Sant Andreu els pares de la qual fa cinc anys que es van separar: “És molt dur, cuidar d’un germà petit, veure com el teu pare i la teva mare estan barallats, a sobre de barallats estan com estan. Cadascú una cosa, el meu pare alcohòlic i la meva mare, una altra cosa, que no la vull, ni pronunciar, saps? [...] jo tenia deu anys”. I conclou: “Callo molt i sofreixo molt també”, “I de vegades em dóna per plorar i, dic, hòstia, és que en veritat tinc una vida complicada i des de petita”.

Un denominador comú és el reconeixement per part dels fills de famílies immigrants de l’esforç fet pels pares i el deute moral envers ells. Per exemple: “Mis padres me dijeron: primero tienes que salir profesional para irte para allá”, “Mi obligación es estudiar y formarme. Que ellos se ocupan de todo eso, me dijeron, así que pues, yo... tengo que aprovecharlo, porque, si no, lo dejo pasar y pasar, y no, pues así tampoco es. El esfuerzo que ellos están haciendo para verme, para no estar ahí trabajando así como ellos”.

Amics i relacions amb el grup d’iguals

La forma de relacionar-se amb el grup d’iguals dels joves entrevistats, especialment els de la franja més baixa d’edat, respon a uns quants patrons d’activitats recurrents que comparteixen amb els seus amics en els moments de lleure, sobretot durant el cap de setmana i les vacances escolars.

Quedar a parcs o placetes per xerrar asseguts en un banc, “posar-se al dia” i passar l’estona, és sense cap mena de dubte una de les seves activitats favorites: “anem a un lloc i ens quedem parlant, i comentant”, “salgo a la plaza a sentarme, a veces quedo con mis amigas, me siento en un parque, voy a su casa y después a los ocho, máximo, estoy en mi casa”, “cuando vamos a bancos cada uno se sienta en su sitio, yo me siento en el respaldo”. La majoria ho fan, però no a tots els sembla una activitat interessant: “quan sortia per les tardes amb els amics era tan avorrit, era d’anar a un banc i menjar pipes i parlar, que això m’avorria i deia pues prefereixo estar a casa en pijama i veient la tele”.

Una variant de l’anterior consisteix a “anar a fer voltes” pel barri, al centre de la ciutat, o a centres comercials, més a mirar que a comprar, ja que la majoria no disposen de gaires diners. Els llocs més citats: la FNAC per als nois dels districtes més centrals i La Maquinista per als joves de la perifèria: “anem a curiosejar una mica, a

veure les tendes, a veure si hi ha una roba, així xula, per estalviar”. A vegades surten també a “prendre alguna cosa” en una cafeteria, a berenar, o bé al cinema.

Una altra activitat de caire ben diferent i molt recurrent entre els nois (per contra, gens habitual entre les noies) és “quedar per jugar”, sobreentenen-se que es tracta de videojocs en línia. Per exemple un noi, que en el moment de l’entrevista està “castigat sense jugar” per haver obtingut males notes a l’escola, diàriament dedica temps a jugar amb “la Play”, a la qual pot arribar a jugar fins a quatre hores seguides: “¡me encanta!”. En el seu cas juga en línia, amb amics. Es tracta de jocs competitiu en els quals el temps passa volant: “entre que et mata i el mates, doncs a lo millor se t’ha passat una hora, i després dius: va, una estona més”. Explica que sovint acaben en insults, i això al grup d’amics és viscut com a divertit. Molts cops es citen per a barallar-se al carrer, però gairebé mai acaba fent-se realitat.

En general, a 3r i 4t d’ESO encara surten poc o gens de nit, en tot cas algun fet puntual com un concert, força controlat pels pares. Quasi ningú ens parla obertament de sortir a discoteques, pubs, *botellón*, etc. tot i que alguns ho esmenten de passada o ho donen per suposat. Alguns van a discoteques de menors, que funcionen sense alcohol i a partir dels setze anys. Una noia de Sarrià-Sant Gervasi, de setze anys, diu que com que té amigues que encara en tenen quinze “llavors acabem al Port Olímpic, saps? Que allà et deixen entrar a tot arreu. I al final ens acabem trobant a tot el cole”.

Entre els adolescents de la perifèria el tema del sortir de nit és una mica diferent. Surten més de nit o simplement en parlen amb més franquesa. Per exemple: “els meus amics són gent que ja fuma, que ja beu, que ja se’n va de festa”.

Valors discursius relacionats amb l’amistat

Els principals valors que els adolescents entrevistats atribueixen a l’amistat són l’ajut i el suport quan les circumstàncies van maldades, i el passar-s’ho bé junts. Un noi diu: “algun em cau molt bé perquè sap escoltar”. El relat de les activitats quotidianes ens mostra també que s’ajuden sovint en els estudis, tot i que no gaires ho remarquin conscientment com a valor important.

Una noia explica que li “fan ràbia” alguns estereotips socials com el que en aquesta franja d’edat els amics “arrosseguen a fer coses” o “pressionen”. Ella creu que, si més no en el seu cas, no és així: “si jo no ho faig no em diran res perquè si són amics meus saben com sóc”. Un altre noi valora dels amics “que siguin persones fidels, diguéssim,

que més o menys tinguin un caràcter igual que jo, sense ser exacte” i compartir interessos com l’esport. També que siguin “gent a qui li podria dir un secret i sabent que està ben guardat”.

La intensitat dels vincles: amics reals i virtuals, parelles, companys

La majoria dels adolescents entrevistats diferencien entre els que consideren veritables amics i els que són simplement companys de classe, categories que no són incompatibles, ja que hi ha parelles d’amics que són alhora companys de classe i alguns fins i tot que van “junts des de P3”. Molts altres adolescents mantenen una relació una mica més distant amb els companys de classe que no pas amb els veritables amics.

En general, l’amistat es viu força intensament. En conseqüència, els conflictes amb els amics són habituals i viscuts també de forma força dramàtica. Alguns han tingut discussions, trencaments, desencontres amb qui creien que eren amics i s’han sentit traïts o decebuts. Quan hi reflexionen a posteriori, aquests fets són entesos per molts també com a oportunitats de madurar i créixer, així com fets que reconfiguren les pròpies creences sobre l’amistat. Per exemple, una noia diu: “ara estic passant un moment difícil amb les amigues”. Per aquest motiu, comenta, li crida l’atenció un llibre que es diu *Gente tóxica* i que vol llegir. La mateixa noia valora dels seus amics “fidelitat, confiança, i que sàpiguen valorar el que tenen, abans de perdre-ho”. I alhora reflexiona: “sóc conscient de que no li puc caure bé a tothom”, “si a algú no li caic bé, doncs, intentar caure-li una mica bé, però sempre no deixant de ser jo mateixa. No canviar perquè a algú no li agradi com sóc. Si no t’agrada com sóc, doncs no miris. Però que no siguin falsos, que està molt de moda ara això de ser fals”.

Tot i que no ha estat un tema sobre el qual els adolescents entrevistats hagin decidit parlar obertament, ha quedat clar que les primeres parelles modifiquen la relació amb els altres: “el vint-i-set d’aquest mes farà deu mesos que tinc nòvio i ja no quedo tant amb les amigues, estic una mica com més apart”.

D’altra banda, quant a les relacions d’amistat a través de la xarxa, majoritàriament es limiten als cercles de coneguts, però no sempre. Respecte als “amics de Facebook”, per exemple, trobem una i altra vegada la idea que no són veritables amics: “Tinc tres-cents amics al Facebook tothom sap què vol dir”. Només en un cas d’entre cinquanta una noia ha dit tenir una amiga que havia conegut a Internet i que per a ella era un referent molt important, més que els seus

amics propers. Explica que no es coneixen a la vida real: “Hay una página y pues, le preguntas una cosa y de ahí, empezamos a hablar, hablar... y nos hicimos amigas... confío más en ella que en los de aquí”. En un altre cas i en el context dels videojocs en línia, un noi va fer un amic que va acabar coneixent “a la realitat”, mig per casualitat, i ara són amics.

Els cercles d'amics dels adolescents: un indicador del capital social familiar?

Quant a la procedència dels amics, molts joves tenen diversos cercles d'amics i coneguts tant dins com fora de l'escola, fruit d'activitats extraescolars, llocs d'estiueig i anteriors escoles o llocs de residència, així com amics que són fills d'amics dels pares.

En el cas dels nois immigrants, es veu molt clarament una xarxa d'amics molt més reduïda, la qual cosa probablement té a veure amb el fet que molts d'ells realitzen menys activitats extraescolars i no disposen de cap lloc d'estiueig i, en general, al molt més escàs capital social de les seves famílies, que sol ser proporcional al temps d'arribada i al nombre de membres de la família extensa de què disposen aquí. En aquestes situacions, els adolescents sovint s'aferren a uns quants amics del mateix país d'origen que han conegut al barri o a l'institut i cap entrevistat ha comentat tenir amics originaris de Catalunya. En més d'un cas, els joves immigrants ens han narrat el que podríem anomenar la seva “resocialització forçada”, en la qual es copsa perfectament el dol migratori. Vegem un dels diversos exemples d'aquest procés vital d'adaptació al nou entorn: “prácticamente sólo hablaba con mi familia, no salía de casa, y nada, me ha costado levantar un poco amistades y salir un poco más a la calle y tal”. Tot just arribar, la possibilitat de sortir li va cridar l'atenció perquè al seu país encara era petit per sortir i era més perillós. Ho va provar una temporada: “entonces, ya aquí, bueno, dije, bueno, experimentar un poco qué es salir de noche y estar hasta la madrugada, irnos a una discoteca con otros chicos y tal, y lo experimenté y bueno, no soy mucho de bailar porque, al igual, no sé mucho con el baile, pero, fui más que todo por experimentar”. Actualment, amb els amics queden sobretot per anar a jugar a futbol, li agrada molt l'esport, ajunten diners entre tots i lloguen un camp.

Per a la majoria de nois que arriben a Barcelona essent adolescents, l'arribada a l'institut és definida com a traumàtica. Molts, que ja han deixat amics enrere, fan amics, com dèiem, del seu mateix país d'origen, i en més d'una ocasió s'han trobat que aquests nous amics

se'n van en un nou tomb de la ruta familiar... Internet i els mòbils en aquests casos són meravellosos a l'hora de mantenir els lligams i alleugerir el sentiment de pèrdua. Alguns nois retroben amics d'infantesa en viatjar, esporàdicament o de forma més o menys regular, al país d'origen.

Referents, models, ídols

Del conjunt dels cinquanta adolescents entrevistats cal destacar la manca de referents reconeguts de forma explícita. L'aclaparadora majoria dels joves diuen "no admirar ningú", no tenir models o ídols. Alguns nois assenyalen, sobretot referint-se a polítics o famosos, que "són falsos" o que realment "no saben com són". Només un parell de casos entre cinquanta han dit tenir algun referent que admiren. En el cas d'una noia de Sant Andreu, es tracta d'un esportista: "l'Andrés Iniesta, per la seva humilitat". I uns personatges històrics, en el cas d'un noi de Sarrià-Sant Gervasi: "els dos polítics que m'agraden més són l'Otto von Bismarck i l'Stalin, perquè... a mi, el que m'agrada més de Stalin és que, bé, el dels dos, i potser una cosa de Hitler que m'agrada, que no estic d'acord amb les seves idees, però, potser, lo que sol tenir molt bé, que, les seves idees, les tenia clares, i sempre les seguia endavant, sempre, encara que veiés que estiguessin a punt de destruir-se, sempre ho seguia endavant. Feia el necessari, perquè, el seu somni es fes realitat, això ho trobo molt bé".

Els ídols mediàtics juvenils, com per exemple els members del grup musical One Direction, Justin Bieber, Miley Cyrus i Kylie Minogue, són generalment admirats en la seva faceta musical, però més rarament com a model de persona.

Quan la pregunta s'enfoca fent referència al seu entorn més proper, familiar o escolar, en alguns casos sí que hi ha alguna figura propera que reconeixen com a model: un avi, la mare, algun altre familiar. Allò que admiren sol ser alguna qualitat moral, com per exemple la fortalesa, haver estat capaços de tirat una família endavant en condicions difícils, o haver sortit d'alguna situació personal complicada com una addicció, o altres qualitats, com ara "estar sempre de bon humor i amb ganes de fer coses". En algun cas també hi ha referents familiars més llunyans que, com fars a l'horitzó, fan un efecte beneficiós a les vides d'alguns joves orientant amb la força de l'exemple la seva trajectòria: "Y cuando mi tío era pequeño, pues, bueno cuando era pequeño, cuando estaba así como yo, tenía que trabajar, bueno, estudiaba y trabajaba, y cuando decidió ir a la universidad, él es profesor de español, o sea, es

licenciado en literatura española... cuando él entró en la universidad, él trabajaba, y se pagó el primer trimestre de universidad, y luego, cómo se esforzaba tanto, se ganó toda la beca. Todos los trimestres, se los salió ganando”, “todo lo que se ha propuesto, lo ha conseguido... si ellos lo han conseguido, yo también lo puedo conseguir”.

En més d'un cas és una figura de l'àmbit escolar qui ha deixat una bona empremta a la vida d'alguns adolescents. Es tracta d'algun professor o tutor que és recordat amb afecte pel seu tarannà o senzillament per fer les classes interessants: “ya se fue, le tengo en el Facebook y tal, a veces le escribo. Era, muy, muy, muy majo. No sé, se enrollaba un poco más, o sea, era estricto, pero, la verdad es que se enrollaba un poco más. Nos preguntaba por nuestro día a día también. Tocaba la guitarra”. Altres vegades per la seva empatia i comprensió: “De vez en cuando, yo de pequeño, ahora ya no, era un gamberro, hacía cosas malas, peleaba y tal y él nunca, la verdad es que podría haberme expulsado, por muchas veces y la verdad es que no, me dio oportunidades y tal”. Els nois immigrants sovint recorden si algú els va ajudar en el difícil moment d'incorporar-se a l'institut.

El gust dels adolescents: diferents formes i formats d'accés a la cultura

Bo i parlant de referents, models i ídols, la conversa ens ha dut sovint a endinsar-nos en el món dels gustos dels adolescents. Això ens ha permès observar de forma indirecta a quins models i estils de vida estaven associats. Amb ells hem conversat sobre música, literatura i cinema, videojocs, roba i altres aficions. Destacarem que en els gustos dels adolescents entrevistats s'hi detecta molt clarament el factor “classe social” pel que fa a l'accés a les diferents formes de cultura, especialment al que es coneix com a “alta cultura”, la qual cosa està en clara consonància amb les tesis de P. Bourdieu sobre les bases socials del judici estètic (1988). Així doncs, el gust per l'art, l'assistència a concerts de música clàssica, tocar el piano o llegir llibres d'història o filosofia, així com l'adquisició de la cultura informal –per exemple, “tocar jazz al piano amb el pare– són inclinacions i pràctiques només esmentades pels joves del districte de Sarrià-Sant Gervasi. De la mateixa forma, només alguns nois d'aquesta zona, tret de molt comptades excepcions, llegeixen sovint, amb afició, fins i tot algunes lectures diferents de la literatura adreçada als adolescents i de les lectures obligades de l'institut, i toquen instruments musicals clàssics.

Continguts adolescents: gèneres i formats borrosos

Per fer referència a la literatura, el cinema i els videojocs que consumeixen els adolescents, ens trobem més còmodes amb el terme “continguts”. Un mateix contingut pot trobar-se en diferents formats. Per exemple, els protagonistes i l’argument de llibres o videojocs més tard passen al format cinema o a la inversa. Els joves es decanten per un format o un altre en funció de les seves preferències. Molts dels joves entrevistats reconeixen no suportar la durada d’una pel·lícula sencera, que troben excessivament llarga –“m’ha d’agradar molt per veure-la”– i prefereixen productes de més curta durada com sèries o videoclips que veuen en línia a Internet, a l’ordinador o bé al mòbil. Els seus gèneres preferits són sens dubte l’aventura, la ciència ficció i el misteri, i estan perfectament habituats a la seva comercialització en entregues successives que anomenen “sagues”. Molts consumeixen el mateix contingut diversos cops, a vegades canviant de format, i altres van directes al que els motiva més. Una noia comenta, referint-se al cinema: “veo lo que la gente lee”. Un altre noi diu: “prefereixo el videojoc, és el mateix que el llibre però amb llibertat... és la mateixa història, a més a més oberta”. Així doncs, una mateixa història sovint es pot *llegir*, *mirar* o *jugar*, essent aquesta darrera opció la més atractiva per a molts d’ells. En més d’una ocasió, en aquest context hem pogut observar com els joves nadius digitals utilitzen sofisticadament les possibilitats d’autoaprenentatge i relació que ofereixen Internet i les noves tecnologies. És el cas, per exemple, d’un noi a qui li agraden molt els videojocs d’història i per a aprendre’n més segueix els vídeos al Youtube d’un noi americà que juga al videojoc que li interessa: “per aprendre, i de vegades també l’ajudo, perquè és en directe i si té algun dubte el resolc i tot”.

En relació als llibres, el format en paper ja no és el més habitual, fet que possibilita que una noia digui amb naturalitat: “Si no es PDF, pues en papel”. Una aclaparadora majoria diuen rotundament un “no llegeixo” i sovint especifiquen a continuació: “libros”. Això vol dir que molts “miren” còmics, *manga*, i “llegeixen” continguts diversos a Internet. A la xarxa, la majoria no consulta cap pàgina en concret, sinó que utilitza els cercadors i navega. No sembla que hi hagi cap preocupació ni cap criteri respecte a la font productora de la informació. Com a exemple de lectures diferents a les sagues, un noi d’un institut de Sarrià-Sant Gervasi està llegint *El aleph*, de Borges. Ha comprat també un llibre de Schopenhauer. Amb un company de classe intercanvien i comenten lectures. Aquest company li ha parlat de Freud, de la *Introducció a la psicoanàlisi*, i de *La República* de

Plató, i creu que serà interessant llegir-ho. Li agrada molt la història. Va llegir *El sueño del Imperio*.

Frikies, gores i enganxats als videojocs: diferents formes adolescents de continuar jugant

A l'institut de l'Eixample, alguns adolescents entrevistats es defineixen com a *frikies*, autodenominació dels "enganxats als jocs de rol" o a determinades pel·lícules com la saga de *La guerra de les galàxies* i que construeixen la seva identitat entorn a aquest gust que els fa sentir-se "diferents" a la resta i és viscut per ells com un "estil de vida", ple de valors positius que expressen de formes diverses: "me gusta disfrazarme".

Un noi d'un institut de Ciutat Vella semblava realment addicte als videojocs de competició en línia i en equip. En general, la gent més "enganxada", que és molta, segons relaten els mateixos joves, queda amb amics per a jugar en línia i se citen a l'espai virtual a una hora determinada. El llenguatge i les maneres sovint són molt agressives –es "piquen", s'insulten, es reten–, però són interpretades com a normals dins del grup, formen part del joc i rarament "es passa a la realitat". La immensa majoria de les noies entrevistades, contràriament, se'ns presenten com a força desinteressades, i molt poques diuen jugar, de tant en tant, amb "la Play" del seu germà o "la Wii" –aquesta és considerada com a més familiar. Un comentari d'una noia ho corrobora amb contundència: "Sí, home, sóc una mica com un tio i sí que m'agraden", afirma referint-se als videojocs.

Un altre noi d'un institut de l'Eixample semblava talment que vivia amb els seus amics, reals i virtuals, a un submón *gore*, manllevat del cinema, els videojocs i el còmic, que expressava principalment a través dels seus immensos i sobredetallats dibuixos a llapis amb personatges com "Predators" o "Santa Claus caníbal" entre d'altres.

"Els addictes a les sèries" són una altra tipologia esmentada per una noia de Sarrià-Sant Gervasi: "són aquells que no surten mai de casa i se la passen veient sèries tot el dia, després es passen tot el dia parlant d'això".

Quant als gustos musicals, a una gran majoria dels joves entrevistats els agraden els grups i cantants anglòfons de moda adreçats al públic adolescent com ara One Direction o Miley Cyrus. Als instituts de la perifèria, els joves d'origen llatinoamericà escolten, a més a més, ritmes llatins com la bachata o el reggaeton i a la majoria els agrada també el rap. Alguns dels adolescents paquistanesos i algerians diuen escoltar música de Bolliwood juntament amb l'anglosaxona.

Quart eix d'anàlisi: paratges adolescents

Topografia adolescent

El paisatge adolescent que s'ha anat dibuixant a través del relat dels joves ens mostra un territori encara molt acotat al barri en el qual viuen i on es desenvolupen la majoria de les seves activitats quotidianes, escolars i extraescolars. Una noia ens explica amb gran sentit de l'humor el traçat de les seves rutines habituals: "Una ene. Hago una ene. Mi vida es una ene". De casa a l'institut, de l'institut a la biblioteca, de la biblioteca al gimnàs i a la inversa.

Les sortides amb els amics es desenvolupen principalment a parcs i placetes, en els quals els bancs per a seure i passar llargues estones parlant són essencials, a centres comercials i també a les cases dels amics. Sovint els adolescents queden per estar junts i no fan res en particular: "anem a un lloc i ens quedem parlant, i comentant", "no ens agrada anar a llocs, normalment, ens quedem a casa junts, estem tots junts".

Ús d'instal·lacions i programes institucionals adreçats als joves

Als barris més humils s'observa el bon funcionament d'iniciatives institucionals utilitzades i molt ben valorades pels joves, com per exemple la dels "patis oberts" dels instituts, que consisteix a obrir els patis d'alguns centres fora d'hores lectives. O la biblioteca del barri on molts adolescents van a "acabar treballs" i a connectar-se a Internet o, en definitiva, a acabar de passar les tardes d'entre setmana.

També s'observa en aquestes mateixes zones l'oferta i l'ús que els adolescents fan dels reforços escolars als mateixos instituts a les tardes, igualment ben valorats pels joves i considerats un espai on poder fer els deures amb ajuda de professors que són estudiants de la universitat i també com a "lloc on estar" a les tardes (i en algun institut fins i tot en cap de setmana). En algun cas ha sorgit a la conversa la "manca de places".

Altres possibles iniciatives institucionals, algunes de tipologia ja coneguda i assajada per diverses administracions, van sorgint en el decurs de les converses, no només amb els joves, sinó també amb els responsables dels diferents instituts. Per exemple, una directora d'institut comenta en una conversa informal que vol reprendre l'antiga pràctica de "l'escola de pares" ja que, segons ella, "hi ha demanda". Creu que els pares sovint el que necessiten és "saber què fan d'altres pares que estan en la mateixa situació", en definitiva "donar-lis l'oportunitat i el lloc on conèixer-se entre ells i compartir les seves experiències i inquietuds".

Alguns adolescents entrevistats també utilitzen recursos i programes de lleure en període escolar i de vacances, com ara casals i colònies. En general, el perfil d'usuari habitual de programes institucionals és un perfil "multiusuari", és a dir, un usuari de diversos recursos o repetidor (tot i que això sovint està limitat).

La informació sobre aquests recursos i programes arriba de forma diversa i irregular als joves dels diferents barris. Alguns els coneixen sobradament, d'altres gens. Posarem com a exemple un recurs municipal com "l'Espai Jove Garcilaso", sobre el qual vam preguntar directament als joves entrevistats dels districtes de S. Andreu i Nou Barris atesa la seva proximitat geogràfica. El recurs era conegut per algun d'ells perquè el seu institut els havia dut a una xerrada orientativa sobre batxillerats o simplement per proximitat geogràfica. Alguns el coneixien més com a espai d'estudi on anaven a fer deures i d'altres, menys, com a espai d'oci. Una noia havia participat una vegada en una activitat de ball, a d'altres simplement "els sonava" per amics, però no hi havien anat mai.

En general, de la nostra conversa amb els joves i la seva valoració altament positiva d'aquests projectes i recursos institucionals que se'ls adrecen, així com vist l'ús real que en fan, se'n desprèn la seva importància com un element clau de justícia social.

386

Cinquè eix d'anàlisi: recursos materials i immaterials dels adolescents

En el decurs de les converses, els joves han parlat directament o indirecta dels recursos, materials i immaterials, de què disposen. Per a analitzar-los, els hem aglutinat en tres categories: recursos econòmics, temps i suport afectiu. Sospesant l'abundància o absència d'aquests recursos i les prioritats dels joves a l'hora d'administrar-los, podem apropar-nos al valor que se'ls atribueix des de les seves pràctiques quotidianes.

L'economia adolescent

En la majoria de casos, els adolescents entrevistats disposen de "diners de butxaca" que els pares els acostumen a donar quan ho demanen i en poca quantitat. Molt pocs tenen "pagues" regulars, setmanals o mensuals. Les àvies acostumen a donar diners quan les visiten. Les "coses grans" són comprades també a petició pels pares si són necessàries –per exemple, material escolar o per a activitats extraescolars–, mentre que per a les "coses petites" o capricis que als pares sovint no els agraden (per exemple "més pintallavis" o "te-

nyir-se els cabells de blau”) cal estalviar del que reben per a l’aniversari o per Nadal.

Molt pocs joves entrevistats han fet alguna vegada feines que socialment es consideren pròpies de l’edat com ara “cangurs” o classes particulars. La majoria d’ells no n’han fet ni hi han mostrat interès. Una noia de l’institut de Sarrià-Sant Gervasi havia treballat ajudant en tasques variades en una hípica a canvi de classes d’equitació. Un altre noi del mateix centre treballava d’ajudant de laboratori al seu propi insitut, i rebia uns diners al compte dels pares equivalents al cost d’un trimestre de menjador, que tenia pensat estalviar per a fer unes colònies d’estiu a l’estranger. Un tercer cas, una noia, tenia pensat fer un primer contacte laboral, amb contracte, al bufet d’advocats del seu tiet. A l’institut de l’Eixample una noia ens parla d’un “voluntariat d’anglès”, però no queda gaire clar; i, al de Sant Andreu, una altra d’un “voluntariat amb avis”. Molt pocs expressen espontàniament un desig intens i genuí de treballar per a emancipar-se o senzillament tenir diners propis.

El temps dels adolescents

A la immensa majoria d’adolescents entrevistats, amb agendes realment atapeïdes entre estudis i activitats extraescolars, poc temps lliure els queda al final del dia. Gairebé tots a la nit “xategen” una estona amb els amics o veuen sèries al mòbil, al portàtil o a la “tableta”. Pocs veuen la televisió, que és entesa més com a “cosa dels pares”. Uns quants llegeixen, pocs. Si els sobra una mica de temps, intenten quedar amb els amics entre setmana, però no és gaire freqüent.

387

Suport emocional

La majoria de joves, quan té un problema diu buscar suport entre la família i els amics, decantant-se per uns o altres segons el tipus de necessitat. El suport familiar va des d’un “a casa ho explico tot” a les famílies més comunicatives, fins a un “amb els amics parlo els temes més personals” i a casa “coses de l’escola o altres, depèn de què es tracti”. Dos entrevistats d’entre cinquanta han comentat anar actualment, o haver anat en el passat, al psicòleg per a tractar diversos problemes.

A l’entorn acadèmic per a aquells nois que s’incorporen a mig curs o que tenen una escolarització difícil per circumstàncies diverses, la figura del tutor esdevé, si ho fa bé i li agrada la seva tasca, una font de suport important. Escoltant la veu dels adolescents sobre aquest punt, trobem valoracions diverses de la tasca del tutor: “el tutor no perquè és una mica despistat” (dit amb afecte cap a la persona), “mi

tutor sí porque me ayuda muchísimo en este tiempo que yo estaba así. Incluso, en las notas pasadas, me puse a llorar porque no veía el esfuerzo, o sea, yo he hecho mucho esfuerzo, y no lo veo reflejado en las notas, yo me puse a llorar, y casi llora conmigo. Y me decía, que no pasa nada, que lo vas a sacar, no sé qué, y me decía, sigue esforzándote, no te rindas ahora, y ahora sí lo veo, veo que ahora estoy en crecimiento”.

Sisè eix d’anàlisi. El miratge del futur: com veuen el futur els adolescents, com s’hi imaginem?

En aquest eix d’anàlisi s’ha procurat copsar les expectatives, pròpies i familiars, dipositades en els estudis, així com el valor que se’ls atribueix en relació amb les opcions laborals futures.

Valors i expectatives associades als estudis

Dins del projecte de vida dels nois de Sarrià-Sant Gervasi tothom –ells mateixos, pares i professors– dóna per descomptat que faran batxillerat i aniran a la Universitat. Alguns nois, en tot cas, tenen algun dubte respecte a la carrera concreta que volen fer, tot i tenir clar els criteris d’elecció o els itineraris preferits; d’altres ho tenen tot perfectament planificat. La influència del llegat familiar en el cas de molts d’aquests adolescents és alta i forma part del ventall de possibilitats tingut en compte per la majoria. En diversos casos, busquen repetir una formació i una trajectòria semblants a la paterna o materna.

En general, els cicles formatius de grau mitjà són l’orientació i elecció principal de molts joves als quals prèviament no han anat gaire bé els estudis. A l’institut de l’Eixample, els joves entrevistats van ser reclutats de cicles formatius de grau mitjà. Sobre molts d’ells, expliquen, ha pesat en algun moment de la seva trajectòria escolar el perjudici de “no servir per als estudis” o la dura realitat d’una ESO suspesa. En aquests casos, els cicles formatius sovint han tingut el valor per a ells d’un “canvi d’aires” i els ha suposat l’oportunitat de conèixer professions interessants on poden desenvolupar altres capacitats.

Als instituts de la perifèria, les expectatives de formació i treball en general són molt més baixes que en els casos anteriors. Tot i així, el comentari informal d’una tutora d’un institut de Ciutat Vella durant el període d’entrevistes apunta que hi ha molts joves “poc realistes” en relació amb les seves pretensions acadèmiques. Aquesta manca de realisme respecte a les pròpies possibilitats els llança vers “fracassos estrepitosos” en què els joves “es frustren molt”. A

l'altre extrem, hi trobem alguns nois que es mostren "ofesos" perquè algun professor els ha orientat cap a cicles quan ells el que volen és fer batxillerat, dient-los que "no s'ho treuran". Es fa palès, doncs, que la tasca d'orientació i acompanyament dels adolescents en les seves decisions acadèmiques (qui la fa, si és que la fa algú, i amb quina sensibilitat i judici) és essencial i té un paper clau en la vida immediata i en les trajectòries futures dels nois, especialment els de les classes més desfavorides.

Valors i expectatives associades al treball

El valor i les expectatives relatives al treball varien força segons la situació socioeconòmica dels nois entrevistats. Els nois de famílies amb més recursos aspirarien a "divertir-se amb el que fas". Per exemple: "el fet de buscar informació, de plantejar, per exemple en el cas del futbol, possibles fitxatges o això, jo em sembla que està bé, que és divertit i entretingut, a part de que doni més o menys diners". Un noi de classe mitjana amb la família afectada per l'actual crisi econòmica comenta en to sarcàstic: "tinc un oncle que em diu: estudia el que vulguis que treballaràs del que puguis". A l'altra extrem de l'espectre hi trobem els valors i les expectatives laborals molt més materialistes i pragmàtiques dels joves immigrants, com ara: "trabajar de lo que haya para mantenerme yo y para mis estudios".

389

Divisòries invisibles: el llenguatge quotidià de la segregació

Molts joves ens parlen, de forma més o menys explícita, de com es materialitzen i s'articulen a la pràctica tot aquest seguit d'expectatives que es converteixen en realitats que afecten les decisions i les opcions dels joves en el seu dia a dia als instituts de la ciutat. Vegem-ho a través d'alguns casos concrets.

Una noia de Sarrià-Sant Gervasi que ha canviat fa poc "de la pública a la concertada" ens explica com aquest fet li ha "canviat la vida", tant pel seguiment que li fan al nou centre –"fins i tot m'animen!"– com pel fet de no formar part del grup "dels tontos" com el que li havia tocat a l'institut anterior, grup pel qual els professors, al seu parer, s'havien deixat d'esforçar.

Un segon exemple ens l'aporta un noi de Nou Barris que explica que vol ser policia: "policia nacional, como un marine". Segons ell, "tengo que sacarme el bachillerato, porque por grados medios no puedo. Y como estoy en un D, no sé cómo hacerlo, porque en un D... un cuarto D no tengo casi muchas posibilidades de ir a un bachillerato". La lletra fa referència als diferents grups d'un mateix nivell i la referència del noi al·ludeix a la separació per tipologies d'estudi-

ants, bons i dolents, un significat per tots conegut, igual que el fet que, habitualment, els grups A i B s'orienten a batxillerats i els C i D a cicles formatius.

Finalment, una altra noia d'un institut de Sant Andreu, que va arribar de Colòmbia fa dos anys, quan només faltava un mes per acabar el curs, ens explica que la van posar a un grup anomenat "d'Aula Oberta" format, a la pràctica, per un conjunt de casos difícils que per motius molt diversos no poden seguir el ritme i les activitats dels grups corrents. La seva percepció del que suposava ser en aquest grup va anar canviant al llarg del temps. Va experimentar una satisfacció inicial: "me pusieron en un grupo reducido, a mí me parecía muy amable, porque era un grupo que estaba más por mí, porque yo era pequeña". Més endavant va adonar-se que "ya no estudiábamos ni inglés ni tecnología... se saltaban clases... a mi eso ya no me gustó... veo que es como las personas que no quieren". La mare i la noia van parlar amb la professora, que va dir "que yo no podía ser en un grupo normal, porque no tenía la capacidad suficiente, no sé qué, entonces mamá le dijo, bueno ya si ella tiene que repetir, pues repetirá, pero se va a esforzar. Entonces nos cambiaron". Finalment, la noia va prendre consciència de l'estigma i el disseny que suposava ser en un d'aquests grups i actualment considera que "de pronto me cuesta más, pero tampoco para que digan que no tengo talento". En aquest sentit, val la pena tenir presents alguns estudis de l'àmbit de la pedagogia social (per exemple Tizio, 1998, Fryd, 2011) que fan referència al poder determinant de les categoritzacions i les classificacions com a l'efecte de la "profecia autoacomplerta".

Imaginant el futur...

Una de les parts de l'entrevista en què els joves i nosaltres mateixos vam gaudir més va ser en fer l'exercici projectiu d'imaginar-se com serien d'ací a deu anys sota la consigna de suposar la millor situació possible. Val a dir que en alguna ocasió als nois els va costar una mica entrar en la pregunta, que l'entenien inicialment de forma massa literal, i sovint es va obtenir una primera resposta del tipus "a saber dónde estaré yo", però la immensa majoria, un cop fets els aclariments oportuns, l'entenien com el joc que era i s'hi llençaven amb l'espontaneïtat que els caracteritza, bo i descrivint la casa, la feina, i algun fins i tot el gos, el garatge o la mainadera dels fills. En alguna ocasió, poques, les interferències culturals en relació amb la situació social d'entrevista, sumades a un baix domini de l'idioma de conversa, van fer del tot inviable aquesta part de l'entrevista.

En general, s'ha pogut observar en el relat dels adolescents entrevistats un palimpsest en què, sobre la base de les expectatives familiars i socials, els nois sobreescriven les situacions desitjades segons la idiosincràsia de cada un d'ells, la confiança en les pròpies capacitats i la creença en la major o menor maleabilitat del futur. Alguns exemples, entre molts d'altres: "Treballar a la meua ràdio preferida que és XFM, que està a Madrid. Tenir dues carreres, la de periodisme i la de magisteri, i ser professora o d'infantil o d'educació física, no sé... tenir una parella que sapigués valorar-me, que confiés amb mi i que sigués fidel. I no sé què més". Una altra noia s'imagina casada i adoptant un nen: "me encanta, porque darle amor y comprensión y todo eso sí me fascina un montón".

Per regla general, els nois que han viscut un procés migratori són molt sensibles a les "oportunitats" que els dona el sistema educatiu per al seu progrés personal i integren i se senten responsables de l'esforç familiar per a tirar endavant, que també assumeixen com a propi: "A mí me gustaría verme progresando, trabajando y estudiando un montón y sacándome adelante a mi y a mi madre lógicamente".

Les respostes no han estat mancades de sentit de l'humor. En remarquem la que ens sembla més divertida. Un noi d'un institut de Nou Barris, que ja havia avisat que "tengo mucha imaginación", en preguntar-li com s'imaginava d'ací a deu anys, va contestar: "¡Con mucho bigote!", i afegí: "allí, con todos mis marines al lado, y pues me veo, no sé, sirviendo a este país o al que sea... me veo ahí, con mi traje de camuflaje... casado y teniendo dos hijos, que bueno, espero que me salgan bien y pues... ¡no como yo!".

Imaginar-se sent pares i educant un fill adolescent

Tot seguit, s'aprofitava la situació de joc per a plantejar als entrevistats una altra situació, també hipotètica, en què calia imaginar-se sent pares d'un fill adolescent i explicar com creien que l'educarien. Les respostes, variades però aglutinables segons uns quants patrons que descriurem a continuació, ens han donat una interessant vista panoràmica dels valors familiars interioritzats i d'aquells en procés de transmissió, així com de la capacitat crítica i d'agència dels mateixos nois.

Llibertat condicional amb confiança

Molts dels nois entrevistats gaudeixen i valoren un marge ampli de llibertat, basat en la comunicació i la confiança, però sempre amb uns límits. Una mena de llibertat regulada o condicionada, mai absoluta: "no es pot deixar fer tot". La majoria dels pares així l'admi-

nistren, tret de les famílies més disgregades geogràficament on la paternitat està sovint subrogada en algun parent que no sempre l'exerceix. Molts comentaris van en la línia que acabem de descriure: "has de respectar també, o sigui tu els has de marcar i has de fer més o menys, que no et passin ells per sobre teu, és a dir, tu manes, però també els hi has de respectar una mica la seva intimitat... la seva forma de pensar... no posar-ho molt difícil tampoc, saps què vull dir? Que sigui fàcil pels dos...". De forma similar: "el secret està en tenir una bona relació amb el teu fill, però recordar-li sempre que, diguéssim, el que mana ets tu". Hi ha convergència d'opinions en el fet que "els extrems no funcionen". En algun cas, quan se'ls deixa fer tot (per exemple, tornar a la nit a l'hora que vulguin) ja no en tenen ganes. I la prohibició total és viscuda per la majoria dels joves com un "repte". De forma similar, "castigar sense coses" encara "revoluciona" més. L'ideal, segons molts d'ells, és un equilibri, un "mig-mig". La majoria de les famílies negocien el grau de llibertat si hi ha responsabilitat i resultats acadèmics: "jo crec que els meus pares em deixen certa llibertat perquè saben que jo els corresponc amb els estudis".

392

La comunicació, el control remot dels pares

També hi ha força acord amb la idea que cal que l'adolescent aprengui a solucionar les coses per si mateix: "els pares sempre ajudarem, sempre si necessita alguna cosa ens ho pot demanar, però que també aprengui, bé, que comenci a viure una mica, que comenci a poder-se solucionar coses per ell sol".

La majoria de famílies aposten per la comunicació i els nois remarquen en moltes ocasions que a casa "ho expliquen tot o quasi tot". Sembla, en total congruència amb la literatura institucional sobre adolescència (CIIMU, 2012, 2010), una forma exitosa i positiva de "control remot" parental. A quasi totes les cases hi ha hores de tornada per a les sortides entre setmana i sobretot, si es donen, les nocturnes, i en algunes fins i tot "pares taxista".

Sovint, els adolescents entrevistats saben explicitar bé els valors positius transmesos per la família: "ma mare era molt estudianta i llavors això que ella feia bé, doncs m'ho intenta transmetre a mi. La cultura de l'esforç, que diu ella". I també: "els meus pares una de les coses que m'han transmès és que amb poques coses també pots ser feliç".

Molts joves diuen que repetirien el model educatiu familiar, per exemple: "Com m'estan educant a mi els meus pares, o sigui, ser correcte amb la gent, això de dir paraulotes no, demanar perdó si és

que és necessari, donar les gràcies, demanar les coses si us plau i, sobretot, estudiar perquè ara les coses estan molt difícils, a saber com estaran més endavant". Una altra resposta en la mateixa línia: "el mimaria, el cuidaria, m'agradaria estar amb ell". El mateix noi creu també que al seu fill li ensenyaria "el respecte, que no fos un mal educat" i "l'interès per tot l'artístic i que tingués una ment oberta. I li faria fer algun esport".

Alguns introduirien alguns canvis, en la línia de ser capaços de transmetre una major confiança als seus fills de la que se'ls ha fet a ells. Per exemple: "Jo li transmetré sempre confiança perquè jo vull que la meva filla si suspèn un examen amb un zero me l'ensenyi, és a dir, que no el firmi ella, un exemple". I també: "Si la meva filla perd la virginitat o té un susto, que me l'expliqui, que no vagi d'amagades al metge a demanar la píldora del dia després, que m'ho expliqui, que jo l'acompanyaré".

No tots els joves, però, han tingut bons models educatius en què recolzar-se, sovint, com dèiem, arran d'haver viscut una situació migratoria complexa. Un adolescent de Nou Barris explica: "La verdad es que nunca lo he pensado. No lo sé. Yo he vivido, bueno..., he estado bastante solo, desde siempre". Altres circumstàncies familiars, igualment difícils, deixen un gran buit, també en la transmissió de valors, que es copsen per la via negativa del que no han tingut: "Home, els errors dels pares. Per mi va ser molt fort, jo amb nou anys veia de tot. Però bé, tot ha passat".

Per a concloure: el valor de l'èxit i la felicitat

Enfilant el tram final de la conversa es demanava als joves que triessin el que entenguessin com a més desitjable per a la seva vida futura, l'èxit o la felicitat. Una gran majoria de nois van optar per la felicitat entesa en un marc de valors clarament postmaterialistes, com a l'esfera d'allò personal. Per exemple: "Pues continuar amb les meves amigues, poder tenir una família i assolir tot el que jo vulgui i estar feliç amb els meus pares". Un altre exemple similar: "tenir una família, amb la qui pots compartir", "(ser) feliç tu amb el que et fa estar bé i ho puguis, a més, compartir amb ells". O bé: "el tenir una família propera, és a dir, esposa, fills, estant bé amb ells, i estant bé, també, amb la família i amb el propi treball.". En la mateixa línia, però més abstracte: "Són importants les coses no materials". En general s'argumenta que "l'èxit sense la felicitat no val per res".

Uns quants adolescents, menys, fan l'argument invers: "l'èxit m'ajudarà a ser feliç", associant l'èxit al resultat de treballar en allò

que els agrada, a guanyar diners o a tenir reconeixement. Per exemple: “però la felicitat també va relacionada amb l’èxit. És tot, és que és una relació”. I també: “Perquè és que a vegades l’èxit també és la felicitat, no? Jo espero tenir felicitat però també triomfar una mica a la vida.”. O bé simplement: “Amb l’èxit s’aconsegueix la felicitat”, “sempre he volgut tenir èxit a la vida, i ser almenys mínimament reconegut, una mica recordat per algo que hagi fet, perquè m’ho he currat i tot... és que la felicitat, és molt relativa, saps? No sé, això que diuen que amb poca cosa tens felicitat i tot, ara, realment, la realitat no és aquesta”. En la mateixa línia, una resposta sarcàstica: “¿Yo creo que el éxito, no?” Quan se li pregunta per què assenyala l’èxit: “Dinero. Con el dinero, compro la felicidad... Ya sé que eso no es así, pero bueno... eso lo digo ahora, quién sabe, igual dentro de un año ya elijo otra cosa”.

Sovint, però no sempre, la felicitat s’entén com a contraposada a l’èxit, en part perquè l’esquema dicotòmic és implícit a la pregunta. Alguns, malgrat tot, responen “les dues coses”: “si es pogués triar les dos, doncs les dos, si no, felicitat”.

5. Els valors dels adolescents barcelonins

394

De l’estudi se’n desprèn clarament, primer, que els adolescents barcelonins tenen una lúcida consciència de la singularitat de l’etapa vital per la qual passen i, segon, que l’adolescència adquireix formes molt diverses en funció del context i de la personalitat de cadascú. Els mateixos adolescents barcelonins reivindiquen aquesta diversitat d’adolescències, al·legant que les etiquetes negatives sovint penjades als adolescents només són pertinents per a un grup molt reduït. Alguns d’ells fins i tot subratllen que viuen amb angoixa aquesta etiqueta: molts se senten pressionats per fer allò que dicta l’etiqueta.

Cal, doncs, evitar qualsevol simplificació reduccionista del que és l’adolescència, no només pel que això suposa de falsificació de la realitat, sinó també pel mal que ocasiona aquest “efecte de la profecia autoacomplerta”.

És per això que, a l’hora d’assenyalar quins valors comparteixen la majoria d’adolescents entrevistats, ens cal ser especialment cautes per evitar generalitzacions tan fàcils com enganyoses.

Hem inferit els valors que articulen les vides d’aquests adolescents a partir dels estils de vida, les preocupacions i els desitjos que ens han relatat ells mateixos, que hem exposat en l’apartat anterior. A vegades són valors conscients que ells han fet explícits al llarg de

l'entrevista. Tanmateix, sovint no hi fan referència de manera explícita perquè no en són conscients i, el que és més, en força ocasions hem identificat una contradicció entre els valors que ells diuen practicar i els que realment regeixen les seves accions i actituds.

Sensibilitat, reconeixement i agraïment

contra el tòpic, que diu que l'adolescent viu anestesià i tancat sobre si mateix, demostren ser extraordinàriament sensibles i observadors. A uns els commou profundament l'esforç que han fet els seus pares per mantenir-los o per superar una malaltia o una addicció, uns altres descriuen amb el detall propi d'un adult atent les dinàmiques que s'estableixen entre els seus amics, d'altres fan explícita la seva necessitat d'afecte i atenció per part dels pares, una bona pila fan mostres d'un sincer agraïment i reconeixement cap a professors empàtics.

Empatia, comprensió i compassió

malgrat que la majoria fan explícit un grau de descontentament considerable envers el seu context –a vegades lamenten no poder fer certes activitats d'estiu per manca de recursos econòmics, i sovint troben insuficient l'oportunitat de comunicació i de confiança que el seu pare els brinda–, mostren unes admirables dosis d'empatia i comprensió cap a les actituds que ells mateixos critiquen. Al nostre entendre, això és senyal d'haver pres consciència de l'extraordinària complexitat de les relacions socials i familiars i, en conseqüència, d'haver desenvolupat un alt nivell de tolerància i, fins i tot, paciència.

Apolítics i individualistes per necessitat?

la immensa majoria no semblen manifestar cap interès per allò que s'esdevé més enllà del seu cercle social i familiar. Coneixen o han sentit a parlar d'altres realitats, però només estan preocupats pel món en la mesura que els afecta a ells; la crisi econòmica actual, per exemple, els preocupa només en la mesura que pot impedir que de grans facin allò que desitgen. Convé assenyalar que ja no es tracta de l'adolescent que ho té tot resolt i es pot permetre el luxe de ser narcisista i no tenir cap altra preocupació que ell mateix; ara som davant d'adolescents que diàriament són testimonis de situacions familiars i econòmiques difícils, ja sigui per un procés

migratori, unes estructures familiars desestabilitzadores, o una situació econòmica general dolenta, i tenen por que tot plegat els ho posi difícil. Ras i curt, ja no som davant d'uns adolescents aliens als problemes de la seva societat. Sembla, doncs, que el motiu pel qual no arriben a preocupar-se autènticament pels altres no és l'egoisme, sinó el fet que ja tenen prou feina ocupant-se d'ells i dels seus.

Se'n desprèn l'existència d'un risc real que la por i la incertesa envers el futur els aboquin a l'individualisme.

Diversió o compromís?

El temps lliure

Dediquen el temps lliure a l'esport i l'oci, encara que sigui virtual i des de casa. Destaquen per la seva absència les associacions escoltes, els esports i els grups de voluntariat. No són pocs els qui manifesten el seu desig d'ajudar els altres, però desconeixen com canalitzar el seu impuls altruista.

Amistat, comunicació i sociabilitat

396

el plaer, la intensitat i la necessitat de la conversa sostinguda en el temps amb els amics no són comparables als de cap altra època de la vida. Els adolescents de Barcelona demostren valorar per sobre de tot els amics, que són els millors confidents, que fan de dipositaris dels seus secrets i les seves preocupacions, que actuen com a consellers davant dels dubtes propis de l'etapa i que constitueixen un suport emocional que esperen que sigui incondicional. Els dol quan el seu cercle d'amistats es redueix, com sol passar quan hi ha en joc un procés migratori o un problema amb uns companys concrets. Són incansablement sociables, encara que a vegades la relació prengui forma virtual. I perfectament capaços de distingir el valor d'una relació virtual del d'una presencial.

També lamenten no tenir oberts tots els canals de comunicació que voldrien: els agradaria atrevir-se a parlar més amb els pares sense la por de sentir que estan massa atrafegats per atendre'ls.

Ambició o mandra?

els agradaria tenir una feina estimulante i admeten el mèrit de les persones que s'esforcen, però, per regla general, es reconeixen mandrosos. Senten els estudis com una imposició familiar i social que,

per bé que els sembla raonable, només en comptades ocasions els desperta un interès genuí.

Paciència, esforç i constància?

La majoria dels adolescents entrevistats fan referència a la importància de l'esforç. Pares i professors els en parlen i ells admiren les persones del seu entorn que s'esforcen –sovint citen familiars– i diuen ser conscients que és l'única via per arribar allà on es vol, encara que aquest esforç sovint no traspui en allò que ells fan.

Curiositat, novetat i experimentació

no és cap novetat sentir que els adolescents senten una necessitat ingent de descobrir allò que es troba més enllà del que fins aleshores ha estat el seu espai de confort. Tanmateix, es fa palès que en força ocasions aquesta experimentació és més fruit de la pressió dels amics que no pas d'un autèntic desig personal. Les expectatives dels amics acostumen a pesar molt.

Sensatesa

397

Fan gala d'una sorprenent dosi de sensatesa. Per exemple, no es mostren partidaris d'una llibertat absoluta per part dels pares, sinó sempre regulada, idealment pactada i negociada.

Autonomia i participació

desitgen ser consultats. Els agrada que se'ls demani l'opinió i se'ls escolti. Volen ser artífexs de les seves vides, poder aconseguir per ells mateixos les coses, i prendre les decisions crucials pròpies de l'etapa vital que viuen. No es mostren partidaris, però, d'assumir de cop totes les responsabilitats del món adult. Volen, en poques paraules, conquistar la seva autonomia, però fer-ho d'una manera progressiva.

Austeritat?

afirmen no necessitar res en particular, pertanyin al context que pertanyin. Els adolescents de famílies amb més recursos semblen tenir uns interessos més típicament postmaterialistes (vull dedicar-me a allò que m'agrada i m'entreté), mentre que els que pertanyen a contextos amb menys recursos tenen unes motivacions més mate-

rialistes (vull treballar per mantenir-me). Més enllà d'aquesta diferència, tots ells semblen tenir les necessitats bàsiques sobradament cobertes, malgrat que en diversos casos es fa evident que l'economia familiar és feble i inestable.

Demostren tenir unes necessitats i unes mancances més afectives que materials.

Compartir

Espais comuns

Els escenaris més importants de la seva vida són casa seva, casa dels amics més propers, places i bancs del carrer. Aquests dos darrers són els espais estrella. L'espai públic és, doncs, l'escenari principal de la seva vida social. Hi juguen a favor el clima de Barcelona, que cap dels entrevistats esmenta, i la considerable seguretat dels seus carrers, que constitueix un dels grans actius de la ciutat que caldria preservar i que una sèrie d'adolescents immigrants subratllen positivament quan expliquen la perillositat del seu país d'origen.

Es fa palesa, doncs, la recerca d'espais de trobada que evitin la mirada inquisidora dels progenitors i dels professors.

Els més introvertits i mancats de la necessitat de contacte passen llargues estones a casa sense fer res concret o bé entretinguts amb videojocs. Però fins i tot en aquests casos es fa palesa la ingent necessitat de socialització dels joves: molts d'ells, malgrat ser a casa en pijama, juguen en línia amb d'altres companys i amics.

També s'observa una tendència a passar el temps amb els amics en un centre comercial, ja que allà hi troben, diuen, tot el que els cal.

Cal destacar positivament que molts centres escolars habilitin els seus patis a les tardes i al cap de setmana, perquè eviten, així, que els adolescents s'estiguin al carrer, la qual cosa els perjudicaria tant a ells com als vianants. També cal celebrar una major tendència a passar el temps amb els amics en l'espai públic que en un centre comercial. I caldria impedir que la segona tendència, d'estil nord-americà (passar les tardes al *mall*), s'acabés imposant sobre la primera, ja que, com es fa palès en molts indrets de l'Amèrica del Nord, el resultat és un adolescent incapaç de deslligar l'oci del consum i que desconeix totalment la seva ciutat.

Immediatesa

Destaca la impaciència, la pressa i el gust pels resultats immediats.

Transparència i sinceritat

Els adolescents valoren tant la transparència dels seus amics –no els agrada que siguin “falsos” i diguin o facin certes coses només per quedar bé sense sentir-les realment–, com una comunicació sincera amb els seus pares. Per part dels pares, això funciona com una mena de “control remot”.

Orientats i realistes

A partir del material de les entrevistes, podria aventurar-se la hipòtesi que els adolescents actuals tenen unes expectatives professionals més realistes que abans de l'inici de la crisi, malgrat que alguns mantinguin unes expectatives molt altes i s'enduguin una gran frustració.

Annex 1. Taules amb les característiques sociodemogràfiques dels entrevistats

Centre educatiu 1

	Sexe / Edat	Ciutat / Barri	Estudis	País origen / Anys resid	Feina pare	Feina mare	Composició família/ Nucli convivència
Veü 01	noia 15a	BCN Noubarris (Maragall)	4t ESO B	Equador / fa 6 anys (als 9)	Pare biològic difunt. Padrastré aturat fa un any, abans treballava a Mercadona.	Matí tintoreria i "residència", a la tarda, de 15 a 22, auxiliar en una residència.	Família reconstituïda, conviu en: mare, padrastré, germà 24 (atur) ego 15. Viuen a part: germana 22 (estudia infermeria, neteja residència), conviu parella.
Veü 02	noia 15a	BCN Noubarris (Vilapiscina)	4t ESO B	Argèlia / fa 11 anys (als 4)	Paleta, actualment aturat a causa de la crisi	Auxiliar d'infermeria	Família conjugal, 3 fills: ego 15, germana 10, germana 7
Veü 03	noi 17a	BCN Noubarris (La Salut)	4t ESO D	Hondures (Tegucigalpa) / fa 1 any (als 16)	És a Hondures	Cuida "senyora" a Astúries	Família de la germana de la mare. Conviu en: tieta (separada, cuida senyora), cosina (20a), filla de la cosina "sobrina" (2a), germà (guarda seguretat, 24a) i la seva dona (dependent), ego. Pare a Hondures, mare a Astúries.
Veü 04	noi 16a	BCN Noubarris (Fabra i Puig)	4t ESO D	Bolivia (Santa Cruz) / fa un any (als 15)	Cuiner per a una església.	Cuida "a una iaia"	Família conjugal, 3 fills. Conviu en: germana 23 (estudia màrqueting), ego 17. A Bolívia: germà 20 (universitat: informàtica)
Veü 05	noia 16a	BCN Ciutat Meridiana	4t ESO C	República Dominicana / fa 4 anys (als 12)	Cap de cuina d'un restaurant	Treballa en un hotel	Família conjugal, separats i tornats a ajuntar (els mateixos), 4 fills. Conviu en: pare, mare, ego 16, germà bessó 16 (discapacitat). A R. Dominicana: germana 13 (amb oncle), germà 9 (amb iaia). Pare té una filla de 3a d'una altra parella.

Veü 06	noi 16a	BCN Noubarris (Congrés)	4t ESO C	Armènia(Ara- rat) / fa 8 anys (als 8)	Empleat soldador a la construcció	Empleada domèstica	Família conjugal, 2 fills: germana 19 (començarà Univ), ego 16
Veü 07	noi 16a	BCN Noubarris (Virrei Amat)	4t ESO C	Paraguai / fa 3 anys (als 13)	Difunt	Cuidadora "dona gran" a Sòria	Família de la germana de la mare. Conviuen: tiet i tieta, sense fills (en tenien una que va morir als 16a), una altra tieta amb fill 7a, i els dos nebots: ego 16 i germana 10. Al Paraguai: germà 6 (àvia). Pare difunt, mare a Sòria. Al Brasil: germà 28 i germà 26, fills del pare d'un anterior matrimoni.
Veü 08	noia 15a	BCN Sant Iscle	4t ESO B	Argèlia (Setif) / fa 13 anys (als 2)	Perruquer	Mestressa de casa	Família conjugal, 4 fills. Conviuen: pares, germà 22 (perruquer), germana 17 (Batx. cient.), ego 15. A Argèlia: germana 23, casada.
Veü 09	noia 16a	BCN Noubarris	4t ESO B			Infermera, treballa en un hospital.	Família reconstituïda, conviuen: mare, germà 17, ego 16, padastre (des dels 2a). Al pare biològic només l'ha vist 2 cops, el darrer tenia 12 anys. Del padastre té un germà 7a, que no veu perquè és "al Carib".
Veü 10	noi 17a	BCN Noubarris	4t ESO C	República Dominicana / fa 11 anys (als 6)			

Centre educatiu 2

	Sexe / Edat	Ciutat / Barri	Estudis	Pais origen / Anys resid	Feina pare	Feina mare	Composició família/ Nucli convivència
Veü 01	noi 17	BCN Horta	1r CFGM Arts Gràfiques		Empleat fabricació mecànica	Dependent a botiga roba	Família conjugal, ego 17, germana 14
Veü 02	noi 17	BCN Sagrera	1r CFGM Arts Gràfiques		Director comercial botiga Audi	Auxiliar inferm, clínica dental	Família conjugal, ego 17, germana 12
Veü 03	noi 17	BCN Rodal Granollers	1r CFGM Arts Gràfiques		Paleta, actualment aturat	Tasques administratives. Empresa components maquinària	Separats Conviven: mare, germà 20, ego 17
Veü 04	noi 17	BCN Rodal S. Coloma G.	1r CFGM Arts Gràfiques		Pèrit de cotxes asseguradora	Servei neteja d'un geriàtric	Separats (fa 1 any) Conviven: mare, germana 20, ego 17 i bessona 17
Veü 05	noia 18	BCN Rodal La Roca del V.	1r CFGM Arts Gràfiques		Enginyer "elèctric"	En una llar d'avis	Família conjugal més àvia, germana gran, ego 18, germà 14
Veü 06	noi 16	BCN Rodal Badalona	1r CFGM Arts Gràfiques		Repartidor	Mestressa de casa	Família conjugal i ego 16
Veü 07	noia 16	BCN Gràcia	1r CFGM Arts Gràfiques		(Sense resposta)	(Sense resposta)	Residència tutelada (ara és el 3r any): conviu amb germà 15, ego 16, uns altres companys de pis (edats variades: 10,12, 15, 17) i els educadors; són nou en total.

Veü 08	noia 17	BCN Eixample	1r CFGM Arts Gràfiques	Filipines, 2 anys residència	Difunt	Cambreera	Família monoparental, pare difunt, ego 17, germana més gran. A Filipines queden dos germans
Veü 09	noia 17	BCN Sant Andreu	1r CFGM Arts Gràfiques		Difunt, fa 3 anys	Dependent a "de lavabos"	Família monoparental, pare difunt, ego 17
Veü 10	noia 18	BCN Rodal Granollers	1r CFGM Arts Gràfiques		Professor d'Història a l'ESO	Veterinària, treballa en una clínica per compte d'altri	Separats Conviven: mare, germà 23, germana 22, ego 18
Veü 11	noi 17	BCN Sant Antoni	1r CFGM Arts Gràfiques		Guarda de seguretat i suplències esporàdiques com a auxiliar de psiquiatria. Actualment a l'atur (3 anys)	Auxiliar d'infermeria H. Clínic	Família conjugal, ego 17, germana 14

Centre educatiu 3

	Sexe / Edat	Ciutat / Barri	Estudis	Pais origen / Anys resid	Feina pare	Feina mare	Composició família/ Nucli convivència
Veü 01	noi 14	BCN Sant Andreu Maragall / Vilafranca	3 ESO B		Informàtic	Administrativa	Pares separats (fa 14 anys). Conviuen: mare, germana 23 (estadística), ego 14. Pare nova parella, sense fills.
Veü 02	noia 15	BCN Sant Andreu Congrés	3 ESO B		Administratiu (CAP), 47	Administrativa (CAP), 46	Família conjugal, ego 15, germà 7
Veü 03	noia 16	BCN Sant Andreu Maragall	3 ESO A	Colòmbia / fa 2 anys (als 14)	Empleat forn, 40	Mainadera, 34	Família conjugal. Conviuen: àvia 51 (modista), pare, mare, ego 16 (3r) germà 14 (3r), germà 10 (5è)
Veü 04	noia 14	BCN Sant Andreu Sagrera	3r ESO A		? 43	Empleada forn, 42	Pares separats (fa 5a). Conviuen ego 14 i germà 10:A) nucli matern: mare, millor amiga i el seu fill 15; B) nucli patern) avis paterns, oncle 47 (constructor), pare
Veü 05	noia 15	BCN Sant Andreu Navas	4t ESO B		Cap personal obra, 40	Mainadera, 43	Família conjugal, germà 18 (batx. CCSS), ego 15
Veü 06	noia 17	BCN Sant Andreu Guinardó	4t ESO B repe		Informàtic HP, 52	Professora educació infantil, 47	Família conjugal, ego 17 (4t-repe) i germà bessó 17 (CGM sanitari)

Veü 07	noia 17	BCN Sant Andreu	3r ESO		Comercial de bosses, 65	Dependentia carnisseria, 48	Pares separats fa un any. Conviuen: avis materns, mare, oncle 44, ego 14 (3r C + A oberta) i germà bessó 14 (3r C + A oberta)
--------	---------	--------------------	--------	--	-------------------------	--------------------------------	--

Centre educatiu 4

	Sexe / Edat	Ciutat / Barri	Estudis	País origen / Anys residència	Feina pare	Feina mare	Composició família / Nucli convivència
Veü 01	noi 16	BCN Raval	4t ESO	Pakistan (Islamabad) / Fa 11 anys, en tenia 5	Propietari botiga de "cent i més" a l'Hospitalet de Ll. durant 8 anys. La va vendre perquè s'havia d'operar d'una hèmia fa 2 anys. Ara no pot treballar.	Cuidadora d'un pensionista discapacitat	Família conjugal, 4 fills (ego 16, germà 8, germà 6, germana 1,5) i oncle patern
Veü 02	noia 17	BCN Raval	4t ESO	Pakistan (Gujrat) / Fa 8 anys, en tenia 9	Abans treballava en un restaurant. L'han operat del cor fa 4 o 5 anys. Ara no pot treballar i és pensionista.	Mestressa de casa	Família conjugal, 6 fills: germana 21 (no treballa), germà 19 (no treballa, no graduat ESO, ara carnet conduir), ego 16 (4t ESO), germana 14 (3r ESO). Hi ha dues germanes grans casades que viuen a part.
Veü 03	noia 15	BCN Raval	4t ESO	Pakistan / Fa quasi 3 anys, en tenia 12		Mestressa de casa	Família conjugal, 3 fills (ego 16, germana 14, germà 6) i oncle patern
Veü 04	noi 16	BCN Raval	4t ESO	Pakistan (Gujrat) / Fa 1 any. Venien de Logroño (tenia 8-9 anys, van ser-hi 1 any), Madrid (van ser-hi 1 any) i Pakistan (van ser-hi 4-5 anys)...	Actualment aturat, abans tenia feina relacionada amb "seguretat" i també de cambrer	Mestressa de casa	Família conjugal, 6 fills, tot nois: germà 21 (taxista), germà 19 (batxillerat tecnol.), ego 16 (4t ESO), germà 13, germà 10, germà 7.
Veü 05	noi 15	BCN Raval	3r ESO	Ha nascut aquí. Família paterna de Múrcia.	Pare i mare tenen una empresa de pintura i neteja. Busquen feines, el pare fa la pintura i quan acaben la mare neteja		Família conjugal, 2 fills: ego 15, germà 12

Veü 06	noia 16	BCN Poble Sec	3r ESO	Pakistan / Fa 7 anys, en tenia 9.	Treballa de "polític", amb un grup de pakistanesos per aconseguir poder votar al seu país... abans li sembla que era perruquer.	Mestressa de casa	Família conjugal, 5 fills: germà 26 (taxista), germà 24 (perruquer), germana 18 (batxillerat), ego 16 (3r ESO), germana 14? (2n ESO), cunyada, nebot
Veü 07	noia 14	BCN Raval	3r ESO	Marroc (Tànger)	—	—	—
—	noia 16	BCN Raval	3r ESO	Ha nascut aquí. Família del Marroc.	—	—	—
Veü 08	noia 14	BCN Raval	3r ESO	Pakistan (Gujranwala) Fa 12 anys, en tenia 2	Uns 50 anys. Treballava de cuiner, ara està malalt i a l'atur	42 anys. Mestressa de casa	Família conjugal, 5 fills: germana 25, germana 20 (dependentia super), germà 17 (batxillerat tecnol.), ego 14 (3r ESO), germana 10
Veü 09	noia 15	BCN Raval	3r ESO	Pakistan (Gujrat) / Fa 7 anys, en tenia 8	Uns 50 anys. Treballava de cuiner. Està operat del cor i ara no treballa	Uns 40 anys. Mestressa de casa	Família conjugal, 6 fills. Conviuen: germana 20, germà 19 (ESO i carnet conduir), germana 18 (4t ESO), ego 15 (3r ESO). Fora de casa: germana 30, casada, dos fills, i germana de 25, casada, 4 fills
Veü 10	noi 16	BCN Born	4t ESO	Equador / Fa 15 anys aprox, en tenia 1	Uns 44 anys. A l'atur, sector construcció	Uns 42 anys. Treballa en un restaurant	Família conjugal, 3 fills: ego 16, germà 14, germà 10
Veü 11	noi 16	BCN Raval	4t ESO	Bangladesh (Madaripur) / Fa 14 anys, en tenia 2	Uns 41 anys. Són propietaris d'una botiga	Uns 39 anys. Són propietaris d'una botiga	Família conjugal, 3 fills: ego 16, germana 12, germà 3
Veü 12	noi 16	BCN Raval	4t ESO	Bangladesh / Fa 11 anys, en tenia 5	Uns 40 anys. A l'atur des de fa 3 o 4 anys. Treballava de cuiner	Uns 36 anys. Mestressa de casa	Família conjugal, 3 fills: ego 16, germana 6, germà 2,5

Centre educatiu 5

	Sexe / Edat	Ciutat / Barri	Estudis	Pais origen / Anys resid	Feina pare	Feina mare	Composició família/ Nucli convivència
Veü 01	noia 14	BCN El Putxet	3r ESO		Periodista. Editor de notícies del cap de setmana del canal 3.24 Tele	Periodista. Productora d' "Els matins" de Catalunya Ràdio	Família conjugal, 2 fills: germà 18 (Batxillerat), ego 14
Veü 02	noi 14	BCN Sant Gervasi	3r ESO		Metge traumatòleg, cap de servei d' un hospital i consulta privada	Psicòloga "o similar", havia ajudat el pare a la consulta fent "d'infermera". Actualment mestressa de casa	Família conjugal, 3 fills. Conviuen: germana 23 (estudiant medicina), ego 16?: Fora de casa: germana 27 (empresa de pag. web) casada (marit director concessionari) amb filla
Veü 03	noia 15	BCN Sant Gervasi	3r ESO		Màrqueting relacionat amb xarxes socials i professor universitat	Dependent a botiga sabates	Pares separats, 2 fills. Conviuen: mare, ego 15, germà 10. Veü el pare
Veü 04	noia 15	BCN Sarrià	3r ESO		Publicitari	Dissenyadora moda	Família conjugal, 2 fills: germà 16 (batx. internacional), ego 15
Veü 05	noia 15	BCN Sarrià i Esplugues	4t ESO		Empresari, empresa distrib. café	Empresària, centre d'estètica	Pares separats (fa 4a), 2 fills. Conviuen: mare, ego 15, germà 9 Nova parella pare (fa 2a) No conviuen, sense fills
Veü 06	noia 16	BCN Les Corts i Vallcarca	4t ESO		Farmacèutic, propietari 2 farmàcies	Farmacèutica, departament Qualitat	Família recomposta, pares separats fa 10a, 2 fills comuns: ego 16, germana 13. Nova fam. pare: dona 42 (administrativa), 2 germans bessons 5 Nova parella mare (fa 6a). No conviuen, sense fills

Veü 07	noi 16	BCN Sant Andreu	4t ESO	Treballa al Banc Sabadell	Mestressa de casa	Família conjugal, 1 filla: ego 16
Veü 08	noi 15	BCN Sarrià	4t ESO	Prejubilat, assegurator, professor economia UB (59a)	Psicòloga, consulta pròpia (55a)	Família recomposta, 1 fill: ego 15 Família anterior pare, 2 fills: germà 37 (professor hosteleria), germana 34 (científ. economia Oxford)
Veü 09	noi 16	BCN La Sagrera	4t ESO	Treballa Catalunya Caixa (44a)	Secretària d'un advocat (44a)	Família conjugal, 1 fill: ego 16
Veü 10	noi 16	BCN Sant Gervasi	4t ESO	Antic alcalde de Sta. Coloma, actualment a l'atur. Ciències polítiques. Intentant tirar endavant "projectes" (56a)	Enginyera agrònoma, Ajunt. Sta. Coloma (49a)	Família conjugal, 2 fills: ego 16, germà 13
Veü 11	noi 16	BCN Sarrià i Les Corts	4t ESO	Director comercial (48a)	Administrativa en un laboratori (46a)	Pares separats (fa 6a), 2 fills: germà 19, ego 16. Nova fam. pare: dona 47a, (publicitària). Fills dona anterior matrimoni: trígèmins 13a (1r ESO)

Annex 2. Transcripció de dues entrevistes

Entrevista 1

—Què t'ha motivat a participar?

Noia: Que em feia il·lusió participar en això i que tampoc no costa gens respondre les preguntes. És important poder dir el que pensem i així sóc com... participo, no? que la gent sàpiga què pensem.

—Has participat en altres coses d'aquest estil, prèviament?

Noia: Bueno, estava amb allò de l'audiència pública, que he fet ara amb el col·le. Vaig anar a l'Ajuntament de Sarrià i va estar també molt bé.

— Què tal l'experiència de l'audiència pública? I en quina fase esteu?

Noia: Ja s'ha acabat. Vam anar primer a Vilajoan amb totes les noves, amb el que volíem fer, millorar i després vam anar a l'Ajuntament de Sarrià a explicar-ho. Hi vam anar uns quants, i després a l'Ajuntament hi van anar dos del col·le; jo no hi vaig anar.

— I us han explicat, però, com va anar a l'Ajuntament?

Noia: Sí.

— I què han explicat?

Noia: Deien les preguntes i llavors ells les responien. Està molt bé.

— O sigui, era un contacte directament amb els polítics...

Noia: Sí.

—...i amb les institucions on es fan les coses, no?

Noia: Sí.

—Ara anem a l'objectiu de l'entrevista.

Noia:

— El tema de l'adolescència. T'identifiques amb la categoria d'adolescent?

Noia: Sí, bastant.

— Creus que et correspon?

Noia: Sí. Els canvis d'humor... i tot, sí.

—A veure, amb què. En què consisteix? Per què dius aquest "bastant"?

Noia: Sí que és veritat que hi ha dies que estic més irritable, dies que no estic tan irritable, que tinc ganes d'estar jo sola, no m'agrada que em diguin el que he de fer, el que no he de fer. Però tampoc no sóc un cas extrem, ja que amb els estudis sí que estic bastant aplicada, i tot. O sigui, és més mig i mig.

—Quin seria el cas extrem aquest que dius...: "jo no estic ben bé aquí".

Noia: Amb els canvis d'humor, molt.

—Aquesta part sí?

Noia: Sí. Perquè sóc bastant... Però per exemple tampoc no contesto a la gent ni tan extrem... o sigui... a la gent gran li tinc un respecte. Tampoc no és allò que me'n vagi i no sé què...

— Per tant, es diu que altres adolescents són irrespectuosos i...

Noia: Sí. Que no fem cas a la gent... que no tractem bé les coses... i aquestes coses.

—És a dir, que hi ha una part que són uns etiquetatges negatius que amb aquests no t'hi identifiqués... Però creus que n'hi ha d'altres que sí que es corresponen, pel que tu pots observar.

Noia: Sí, sí. Jo crec que hi ha gent que és la meitat, no? Que és normal, però després n'hi ha uns que són molt extremats i gràcies... i com que aquests són molt extremats, a tots ja ens fiquen amb aquests. Però també hi ha gent que és normal, o sigui que no trenquem les coses, no anem insultant... saps?

— I quines serien aquestes característiques negatives?

Noia: Trencar les coses, no respectar la gent gran, això dels porros...

—Tema drogues, botellón i altres...

Noia: Sí, tot això... les festes i anar de festa tot el dia, no... els estudis, que passen dels estudis, tot això.

—Ara m'agradaria que m'expliquessis una mica com és la teva quotidianitat, les coses del dia a dia, què fas, per quins llocs et mous... Per exemple, les rutines de dilluns a divendres, més o menys què fas.

Noia: M'aixeco a les 6.30 h del matí. Em dutxo, vinc amb bus fins aquí, faig les classes, llavors faig dansa...

— Espera, ja ens hem ventilat tot el dia.

Noia: Sí, sí. Bueno aquí al col·le...

— T'hi passes el dia sencer. Fins a les... cinc, no?

Noia: Fins a les cinc. I llavors, surto d'aquí i avui per exemple tinc hip hop, dansa, me'n vaig allà.

— Vas a algun lloc en especial o són activitats d'aquí, del centre?

Noia: No. Vaig a una escola de dansa que està a la plaça Kennedy que es diu Cristina Colomer. Vaig allà a fer hip hop, però també he fet ballet, hip hop i jazz, he fet moltes coses. Els dimarts també faig piano: fa set anys que toco el piano.

— Molt bé, ets constant amb les teves aficions extraescolars!

Noia: Sí!

— Són les teves dues activitats?

Noia: Sí, aquest any sí.

— Fas alguna altra cosa d'esports?

Noia: Bueno, tinc, al meu poble, quan hi vaig tinc un grup de

batucada, o sigui timbals i coses d'aquestes. I he fet alguns tallers de teatre.

— I això entenc que és més el cap de setmana?

Noia: Sí, i esport, bastant d'esport, el que és bici, córrer, futbol... menys el bàsquet...

— Però de manera informal. És a dir, no és que estiguis apuntada en un equip...

Noia: No. Informal.

— Amb els amics i quan us ve de gust. Llavors, això de dilluns a divendres. Rutines, després, quan arribes a casa, si vens de l'activitat extraescolar o si aquell dia no tens activitat?

Noia: Bueno, primer de tot arribo a casa deixo les coses. Em tranquil·litzo, parlo amb els meus pares, perquè em pregunten.

— Els tens per casa quan arribes?

Noia: Sí, sí. Els pares estan, sempre estan. Llavors parlo amb ells, m'expliquen, em pregunten, parlo amb el meu germà, també. Llavors, si tinc deures, pues faig els deures.

— Tens molts deures habitualment?

Noia: Bastants.

— Com apreta la cosa, a veure...

Noia: Bastant... mates i tot això sí, però tampoc no estic allà molta estona. O sigui ho faig...

— Què pot ser diari, mitja hora o...?

Noia: Mitja hora, tres quarts d'hora... i si hi ha exàmens ja és més.

Noia: Bueno, faig això i...

— O sigui, t'ho treus de sobre ràpid.

Noia: Sí.

— D'acord.

Noia: No, no deixo... m'agrada fer-ho i després ja relaxar-me. Perquè si no estic com tota la tarda en plan ho he de fer, ho he de fer, ho he de fer...

— És una bona estratègia.

Noia: Llavors ho deixo de fer, o normalment sí que pues a lo millor miro alguna sèrie, si tinc temps. Amb el meu germà compartim algunes sèries i les mirem i, si no, també el Facebook i totes aquestes coses.

— O sigui et queda alguna estona com per a Internet, tele i tot això, sopar i dormir?

Noia: Sopar i vaig a dormir bastant d'hora; com que també m'aixeco molt d'hora, vaig a dormir.

— Sí, perquè a les 6.30 h és exagerat!

Noia: I després la meva mare també se'n va a dormir molt d'hora

perquè, com que ella s'aixeca a les cinc del matí perquè fa el programa de matí i llavors ha d'estar allà molt d'hora, pues me'n vaig. La meva mare se'n va a dormir a les nou i mitja, i jo pues cap a les deu i mitja o així també ja me'n vaig. Abans de dormir llegeixo.

— Molt bé. Què llegeixes?

Noia: Llegeixo el típic, no? Crepúsculo i tot això m'ho he llegit; després, Federico Moccia. Ara m'estic llegint l'últim que ha fet el Federico Moccia, que són com dues parts: m'he llegit la primera part i ara estic per la segona. Després també llegeixo tipus de polis, o sigui Sherlock Holmes me'ls he llegit. Després un que és italià, que es diu Montalbano o no sé què, que és un inspector, també me'ls he llegit.

— O sigui, llegeixes diàriament, d'una manera regular?

Noia: Sí.

— T'estàs enganxant a diferents sèries i sagues?

Noia: Sí.

— Així no ets de les que diu: no llegeixo, oi?

Noia: No, no. Llegeixo molt.

— Música, pel·lis...

Noia: Música sempre. La música sempre està amb mi perquè m'agrada molt escoltar música, em relaxa. És com...

— Tens grups favorits?

Noia: Sí... de tot.

— Algun exemple?

Noia: Bueno, One Direction, però és l'extrem així més comercial, però després també m'agrada pues uns que són així com més... Arctic Monkeys. Després també m'agrada la música així més rara, tipus clàssica, el jazz... Al meu pare li agrada molt el jazz i llavors a mi també.

— També...

Noia: Home, m'ha d'agradar! No sé... bueno, tot... però en general, tot... tota la música m'agrada en general, no hi ha algo que digui...

— Vas a algun concert de tant en tant?

Noia: Sí.

— ...amb els pares si dius que a ells els agrada la música?

Noia: Amb els pares sí... de jazz amb el meu pare. I llavors amb els meus tiets també. Normalment em regalen entrades de concerts de clàssica. Com que toco el piano i tot això, pues els agrada i... bueno, aniré al de One Direction, aquest estiu me'n vaig al de One Direction.

— Com que has fet els set anys de piano, tot el tema de clàssica i així, què tal?

Noia: Molt bé. O sigui, m'agrada bastant perquè... bueno, com que sempre ha format part de tot i... m'agrada, em relaxa.

— Forma part de la teva vida...

Noia: Em tranquil·litza escoltar-la.

— I per a tu la música és?

Noia: És això, o sigui... arribes a casa, a casa meva i sempre hi ha algo sonant i t'acostumes a sentir-la.

—I algun altre instrument favorit, o t'has centrat en el piano sempre?

Noia: Guitarra. La guitarra, el meu pare i el meu germà la toquen. Jo també sé algo, també perquè al col·le vaig fer un any. Vaig fer de guitarra, i la flauta de fusta, que també sé algo però pel col·le.

— Entenc, doncs, que això ho fas a fora, no? Has fet conservatori?

Noia: No, faig...

— O és més informal?

Noia: No, conservatori, no. Sí que faig exàmens de tant en tant, i em diuen el nivell i tal, que no sé ben bé quin tinc. Però no, conservatori no.

— I és clàssica o també tires cap al jazz?

Noia: Tiro cap al jazz. Bueno, faig peça clàssica, peça jazz així contemporani i després moderna, tipus Queen o... així per més...

— Més variat, més... potent, no?

Noia: Sí.

—I així, de gustos... ja que hem parlat de llibres, música... pel·lis?

Noia: Pel·lis...

— Actors, cinema...

Noia: M'agrada molt lo que és així quan les novel·les les passen a la pel·li, perquè ara hi ha una trilogia, que és Divergent, que són tres llibres; jo m'he llegit els tres primers i ara acaben de fer la primera pel·li. Pues m'ha agradat molt la pel·li, l'he anat a veure. Després, pel·lis així, bueno, totes. Tot tipus de pel·lis m'agraden en general; també lo que és així com d'intriga, les pel·lis de por m'agraden molt... m'agraden molt les pel·lis de por... i també les romàntiques, i comèdies també, sí, tot.

—Veig que ets curiosa i inquieta. Quant a referents, tens algun model, algú que t'agradi que no necessàriament sigui músic, sinó algun ídol, alguna persona carismàtica? No tens una persona de referència?

Noia: No.

— Parla'm de relacions a casa.

Noia: Molt bones! O sigui...

— Com definiries la teva família, la manera de fer, com t'hi sents?

Noia: Jo amb la meva família hi estic còmoda, és a dir, amb això sí que no m'identifico potser amb els adolescents que diuen que amb la família no parlen. No.

— Exacte, aquesta crisi...

Noia: No, no, en això no, perquè per exemple, sí que tinc moments d'enfadar-me, no? De cridar una mica, però després ja no. Amb el meu germà reconec que quan érem... quan ell era adolescent, que ara ja, com que té divuit anys, ja...

— Ja està de sortida...

Noia: Com que ja l'ha passat... Jo me'n recordo, clar, jo era més petita i sí que ell... ens portàvem pitjor, no? Lo típic de baralles, no sé què, "ai nena"... però ens portem molt bé. Ara és lo típic que quan veus alguns germans que es porten malament dius: Ui! Què raro que es portin malament! I ens portem molt, molt bé, o sigui, jo a la meua mare l'hi explico tot.

— O sigui, teniu una bona comunicació.

Noia: Nois que m'agraden, les notes, tot... igual que ella. També les seves amigues pues són com així, i jo sóc... però jo sé que sóc nena de papà, saps lo típic? Sí, m'ho diuen molt. Perquè jo quan arribo a casa és: ai, papi! Saps? Però no, jo amb els meus pares, molt bé!

— Perfecte!

Noia: Sí, sí! I amb les meves amigues...

— Perquè aquesta part del tòpic també de l'adolescent, que la tensió familiar i...

Noia: No, no...

— És un tòpic, no?

Noia: Sí, però no, ara ja no...

— I amics?

Noia: Amics? Ehmm... bé.

— Quins grups d'amics tens, o tens amics d'altres llocs? Tens colla?

Noia: Aquí al col·le hi tinc un grup d'amics, amigues en aquest cas, concret, que sí que és veritat que de tant en tant pues varia, no? Lo típic... però normalment som les mateixes, i quedem i tot. Bé, lo que passa que sí, fora d'aquestes, pues tinc a altra gent del curs que, com quan ets petit t'hi portes, o veïns o coses així que m'hi continuo portant molt. I fora tinc pues tota la gent de ball, de dansa pues com que hi vaig casi cada dilluns, i hi estem estona pues també tinc com allà les meves amigues. Després al meu poble hi tinc la colla del meu poble, que alguns són de Barcelona i llavors també hi quedo.

— Molt variat, eh?

Noia: Sí.

— Fas alguna activitat, tipus esplai, cau, centre excursionista...?

Noia: No, bueno, al meu poble com que fem activitats per ajudar el poble, o sigui, hi ha un grup de joves, i llavors hi estem tots, som

entre catorze i vint-i-molts, i estem allà i fem coses. Fem una revista, per al poble, llavors...

— Però tot el grup de joves és d'allà?

Noia: Sí, sí. És com un esplai, però sense anar de colònies i tot això.

— Bueno, perquè ja esteu fora, no?

Noia: Clar, sí.

— Molt bé. Què valors d'aquesta gent més propera, dels amics?

Noia: Bueno, que hi siguin quan jo realment els necessito, perquè sí, per ser amics hi ha la part de passar-s'ho bé, però si després passa algo i no els tens... O que m'ajudin, amb els estudis, per exemple si no entenc una cosa, que les pugui trucar i dir: "Ei! Que no entenc això! M'ho pots explicar?" Sí, això. Després, també passar-m'ho bé, que vulguin sortir i que no estiguin tot el dia tancades a casa, que els agradi fer coses, no sé... això... bàsicament això. I que m'expliquin les coses! No m'agrada que sigui una amiga i jo li vagi explicant tot i que ella vagi dient: sí, sí, no, no! M'agrada que ella també em digui: "Pues jo això no sé què".

— Que hi hagi intercanvi, no?

Noia: I que em digui les coses. Que si faig algo malament m'agrada que m'ho diguin.

416

— Encara que sigui dur?

Noia: Sí. Sóc d'aquestes que prefereixo enfadar-me en el moment i després adonar-me'n que...

— Per tant, la sinceritat... no?

Noia: Sí.

—...que siguin honestos amb els sentiments... I això ho tens dels teus amics?

Noia: Sí.

— Et sents contenta?

Noia: Sí.

—Ara parlem una mica dels llocs, a quins llocs us agrada anar, amb els amics? Quan surts, o quan has d'estudiar, en quins espais us moveu, més o menys? Perquè la ciutat de vegades és dura, no?

Noia: Pues no sé, anem de tendes, no? Botigues, Major de Gràcia, tot això... després a algun parc, a la plaça Sarrià hi estem molt...

— A tots us encanta anar al parc...

Noia: Sí, sí.

— Em sembla molt bé.

Noia: Al cine, al cine sí que hi anem molt.

— I quan una tarda no teniu res en particular a fer i voleu quedar, què sou més de cafeteria, de casa d'algú, de parc...

Noia: Parc, no.

— Bueno, m'imagino que si és a l'hivern no.

Noia: Parc, no. Parc, no. Som de cafeteria, no acoblar-nos a casa d'algú, sinó anar com a... perquè no, saps? Però si no, també anem a casa d'algú, sempre. Ens quedem a dormir... casi cada mes sempre tenim algun dia que anem a dormir totes a casa d'algú.

— Totes?!

Noia: Totes a casa d'una! Casi sempre!

—Veig que sou un grupet cohesionat.

Noia: Sí.

— A veure, recursos materials. Tema d'ingressos: tens algun tipus d'ingrés?

Noia: Jo personalment?

— Sí. Per exemple, cangurs... Et donen una setmanada?

Noia: No, però sí que... setmanada, no, o sigui els meus pares són més de si necessito algo, per exemple una llibreta, fiquem el cas. No els agrada que tingui una setmanada, els agrada que jo els digui: "Necessito una llibreta". Llavors em donen els diners perquè jo em compri la llibreta. Però sí que és veritat que quan vaig a casa de la meva àvia, la meva àvia sempre em dóna, pues no sé, cinc euros per anar a berenar amb les amigues, saps?

— Els dinerets de butxaca, com si diguéssim?

Noia: Sí, lo típic. Sempre em dóna algo. Però diners diners, en plan faig cangurs, faig classes particulars... no, no. Però sí que m'he plantejat fer-ho.

— Això t'anava a dir. I necessitat, o una perspectiva de fer-ho?

Noia: M'agradaria fer algun curset tipus per ser monitora d'esplai, o alguna cosa d'aquestes, perquè trobo que és interessant, no? No sé, tenir algo ja per fer, per començar a fer, però no ho sé, ho he de pensar aquest estiu a veure si tinc temps de fer-ho.

— Per tant, tens la inquietud d'unes primeres feinetes d'aquestes que són perfectament compatibles amb les vacances o els caps de setmana.

Noia: Sí. Cangurs i coses d'aquestes, algun cop n'he fet però no cobrant, sinó simplement jo, per fer i poder dir: mira.

— Com un favor... o el que sigui.

Noia: Sí, Exacte, però cobrant cobrant, no.

—Quan tens aquests petits diners, quines són les teves prioritats?

Noia: Bueno, bereno amb les amigues, que això ja treu bastants diners, perquè clar... Amb això, i què més... poca cosa... algun collar o collaret, alguna polsera, alguna cosa d'aquestes a mi m'agrada, cosa que ara no porto perquè se m'ha trencat... Se m'han trencat i he fet un festival de dansa i m'ho han tallat tot. Llavors, no en porto, i

això, i ja està, i... sabates, m'agraden però això ja és més amb la meva mare.

— Això ja és pressupost, eh? Ja és cosa gran...

Noia: Sí.

—Temps: prioritats quant al temps. Si tens poc temps, a què t'agrada dedicar-lo, o què és el que més...

Noia: Traient els deures?

— Traient deures, sí. No tant tema escolar com gustos, aficions.

Noia: Prefereixo estar amb la meva família que no pas anar amb les meves amigues. O sigui sí que m'agrada però, per exemple, estar una tarda mirant una pel·li amb la meva família m'agrada més que no pas anar a berenar amb les meves amigues. Jo crec que potser això, sí. Sí que preferiria estar, pues a casa, amb els meus pares o sortint, anar al cine, anar al cine m'agrada molt.

— És a dir, una activitat compartida amb família.

Noia: Sí, sobretot això.

— Ho dius perquè ho feu poc o ho dius perquè és que realment t'hi trobes bé i t'agrada.

Noia: No, perquè m'agrada. Trobo que és important explicar les coses.

418

— Clar, perquè si no es tenen moments per estar junts... no? Un altre tema és el suport. Ha quedat molt clar que tens una família potent i que a més el tema amics també està molt bé.

Noia: Sí.

—Hi ha alguna cosa que pel fet de ser adolescent, o per estar en la franja d'edat aquesta en què estàs, desitgis fer o no puguis fer? Creus que ja la faràs quan siguis més gran?

Noia: M'agradaria fer un viatge amb les meves amigues. No anar de colònies, sinó fer un viatge. Però clar, entenc que ara no el puc fer, no per diners; però simplement perquè tampoc no som tan... responsables com per cuidar-nos totes entre nosaltres, o sigui, sí podríem fer-ho però el fet de... si anem a la ciutat i no coneixem... què fem? Saps... aquestes coses que encara tinc que, que crec que...

— Que encara veus que falta una miqueta...

Noia: Sí, sobretot perquè tinc amigues que les considero una mica més immadures que jo, saps? En el sentit que quan a elles els hi passa algo tot s'ho prenen potser molt: Aaaiiii... no sé què...

— La mama...

Noia: Clar, llavors jo sóc com la mami, la de: "Va, no sé què, anem, no sé quantos, ara fem això, ara no sé què..." Quan estem en algun lloc: "Què fem ara? Ara no sé què, ara ens avorrim, ara no sé quantos..." Jo crec que també si ens anéssim de viatge totes jo crec que

ara, en el meu grup unes quantes ens sentiríem mami i les altres...

— Seríeu el grup de les mares i el de les filles.

Noia: Sí, i llavors les altres se sentirien com enyorades, saps? Llavors crec que d'aquí a dos anys sí que el podríem fer el viatge.

—Per tant, aquesta és una il·lusió però que veus que encara per l'edat i així encara no està ben bé. I ara parlem una mica del futur. Com te l'imagines, o sigui, quines expectatives tens per al teu futur i com t'imagines, per exemple, d'aquí a deu anys?

Noia: D'aquí a deu anys...

— Sí, posa't en la situació ideal i en què voldries.

Noia: M'agradaria no viure ja amb els meus pares, tenir algun pis o alguna cosa, haver fet alguna carrera o estar-la fent... cosa que encara no sé quina...

— Tens alguna idea de per on van els trets?

Noia: No, em van fer un test aquí al col·le, i em va sortir tot... o sigui em va sortir artístic, social, científic...

— Et va sortir tot...

Noia: Em va sortir tot, llavors tampoc no em va ajudar gaire però...

— Això vol dir que tens un espectre d'interessos molt gran.

Noia: Sí, molt. O sigui no sé... m'interessa tot, potser periodisme però també com que a casa són periodistes...

— A casa què et recomanen.

Noia: A casa... que faci el que jo vulgui fer i lo que faci que m'hi dediqui en plan que tingui ganes de fer-ho, que no sigui lo típic: Ara m'agrada això però... ho deixo, no m'agrada... que ho tingui clar. I com que no ho tinc clar, tampoc no...

—Et queden un parell d'anyets, però a l'hora de triar el batxillerat llavors com t'ho faràs?

Noia: El batxillerat el triaré social. Social perquè per exemple m'agrada dret, publicitat, periodisme... Aquestes coses m'agraden.

—Per tant, et decantaries una mica cap a aquí, no?

Noia: Sí. M'agradaria això. I, bueno, estar fent una carrera, això, tenir parella, tenir nòvio, i no sé, mantenir el contacte amb les meves amigues, m'agradaria continuar estant amb les amigues que tinc ara. Amb noves també, però mantenint el contacte amb...

— Mantenint aquest nucli...

Noia: Sí.

— Alguna cosa que et faci por, d'aquest futur? Hi ha alguna cosa que et faci respecte?

Noia: Pues no saber quina carrera fer, i fer-ne una que no m'agradi, llavors haver perdut anys i haver de tornar a començar i no sé què... després, què més por em fa... no tenir amics.

— Com veus el tema laboral?

Noia: Això, sobretot, si no hi ha feina, que passi algo a la meva família, jo què sé... que el meu pare es quedi sense feina i llavors no sé, no pugui marxar de casa, no pugui fer no sé què, m'hagi de quedar. Això, bàsicament això.

—Les incerteses normals, no? Del futur que no sabem mai què serà.

Noia: Sí, clar.

—Ara posa't en el lloc de l'adult. Imagina que ja ets mare i que tens un fill adolescent. Com creus que se l'ha de portar, o què faries per ell o per ella?

Noia: Donar-li llibertat però sense allò que pugui fer lo que vulgui, no, però tampoc dir-li no facis perquè llavors ho farà. És com dir: No faci això, tens encara més ganes de fer-ho. Des de petita com parlar amb ell, que tingui com la confiança d'explicar-me les coses, perquè llavors si quan és petit no l'hi preguntes i tal arriba un punt que tampoc ell no té la necessitat d'explicar-te les coses, llavors jo crec que és important, que m'expliqui les coses, que sàpiga que pugui confiar en mi...

— I dius que s'ha de fer des de petitó, no?

Noia: Sí, perquè si quan té set anys ja passes d'ell, si no li preguntes: què tal? els amics?, pues tampoc no t'ho explicarà. O sigui que ell entengui que a tu t'importa lo que a ell li passi. Després amb els estudis, bàsicament ficar-li ja una disciplina d'estudiar, que cada dia com a mínim faci algo perquè, si no, arriba un punt que no saps com estudia. Això és important, que m'expliqui les coses, donar-li llibertat. O sigui dir-li: Pots sortir però fins a aquesta hora, no. No dir-li: "Pots sortir fins que et doni la gana", o "no pots sortir".

—I sempre amb alguna referència...

Noia: Sí.

— Però els teus pares, més o menys ho han fet així?

Noia: Sí, els meus pares són així més o menys, o sigui pots sortir però tampoc no tornar quan et doni la gana. És un: "Surt fins a aquesta hora".

— I si un dia potser hi ha res extraordinari?

Noia: Pues els hi demano sisplau. Llavors s'ho miren, que a casa d'una amiga sí però... Ah sí! I això sempre: "Ajuda els pares, ajuda els pares". Això sempre ho diuen! Sempre ho diuen.

— Et porten als llocs i et vénen a buscar?

Noia: Sí, però no els agrada tampoc. Jo entenc que, per exemple, quan vaig al cine i surto a les vuit del cine ja és com... sí que em vénen a buscar però per por. També ho entenc si he de tornar sola,

també si el cine està molt lluny.. No és por però és com el sentit de bueno, et vinc a buscar. Si és a les sis, torno sola. Però si és tard, em vénen a buscar. Però sí, em deixen fer bastants coses.

— Sempre amb aquestes pautes, no?

Noia: Sí.

— Veus... èxit o felicitat a la vida?

Noia: Felicitat.

— Sense pensar-t'ho, eh?

Noia: Sí.

— Doncs ja hem acabat.

Noia: Ah, ja està?

— Sí, és molt curteta, l'entrevista. Hi ha alguna cosa que creguis que t'hauria d'haver preguntat per conèixer bé els adolescents?

Noia: No.

— Hem parlat una mica de tot?

Noia: Sí.

— Molt bé. Jo també ho crec. Gràcies. A més, és que m'ho has posat molt fàcil perquè ets molt expressiva.

Noia: Ah, sí, això sí que és veritat.

— Merci.

Entrevista 2

— Molt bé. Aleshores, entrant en matèria, el tema de l'adolescència, com el veus? Et sents adolescent? O això ja és quelcom que ha quedat enrere?

Noi: Home, algunes coses...

— Digues. Expressa't amb les teves paraules. Vull dir, que només es tracta d'això.

Noi: Tinc moments infantils i tot això, com pot tenir-los qualsevol, però, normalment, em considero una persona bastant madura.

— Però tu creus que està en això que els adults, defineixen com a adolescència? Malgrat et sentis madur?

Noi: No, jo no em considero, no.

— No et consideres adolescent? Amb què relaciones l'adolescència?

Noi: No sé, a la pubertat i no sé l'edat del pavo.

— L'edat del pavo? Alguns confrontaments? O algunes conductes típiques?

Noi: Sí. Doncs...

— Explica't, explica't. Amb les teves paraules, eh?

Noi: Bàsicament el no pensar en una altra cosa que no sigui sexe.

— Ah val, molt bé. Està molt ben explicat.

Noi: Sento dir-ho, però és que és així.

— No, no, a mi no m'importa. Les coses com tu les vegis. Bé.

Noi: Doncs així és com les veig. És que en realitat, de fet, és que..., hi ha gent que no..., per molt que creixi no...

— No surt de l'adolescència?

Noi: No. Bàsicament, no.

— Està bé. Per tant, no és tant una cosa d'edat com de...?

Noi: Com de comportament i això...

— De comportament i de manera de ser.

Noi: Sí.

— Està bé, està bé. Sí, perquè per exemple, des del món dels adults, a vegades se li posa, doncs mira l'adolescència va dels 12 fins als 17. O dels 12 fins a tal. Tu dius que aquestes barreres no són tan clares, sinó que hi ha uns quants adolescents amb potes, i que potser tenen 30 i pico no?

Noi: Sí. La veritat.

— Molt bé. Quines coses creus..., tot i així, clar, tens lo que tens, per exemple, per fer aquesta entrevista, hem hagut de demanar permís, i demés, quines coses, creus, que pots fer, o que no pots fer, pel fet de ser un jove d'aquesta edat?

Noi: Home...

— En el teu dia a dia. Ara estem pensant en el dia a dia, no en coses complicades, sinó...

Noi: Doncs a veure, coses que puc fer, doncs, puc començar a treballar, puc buscar-me la vida, ja puc ser independent i, no sé, m'agrada ser-ho i...

— Estàs en això o no?

Noi: Sí. De fet, ja m'estan...

— Estàs buscant feina per exemple?

Noi: No, m'estan demanant encàrrecs de..., a més de lo que m'agrada, que és dibuixar. I això i me'l vaig fent quan puc. Però no tinc gaire temps. Però...

— Però comences a treballar com a *freelance* que es diu?

Noi: Sí, sí.

— I per exemple, qui t'ha fet algun encàrrec, o explica'm alguna feina que hakis fet.

Noi: La professora que tenia abans, per exemple, m'ha demanat un..., que està fent un llibre i m'està..., em vol demanar que li il·lustri..., bé, m'ha enviat una foto per correu, i vol que la copii. Després un company de..., bé, un company, un noi del segon curs, em va demanar que li dibuixi una foto per..., o sigui que li copii una foto per publicar-la en una editorial.

- Ostres, per tant tens fama de dibuixar bé, no?
- Noi: Sí.
- Em voldries dibuixar quelcom?
- Noi: Eh?
- Em voldràs dibuixar quelcom, mentre fem l'entrevista?
- Noi: Uf, com què?
- Com el que tu vulguis. Fes un..., com si fos una icona per al mòbil. Que t'identifiqui. Quelcom que t'agradi...
- Noi: Una icona per al mòbil? Doncs...
- O amb el teu estil. Si fas graffitis o si fas...
- Noi: Home, bé, li puc ensenyar algun de...
- Quin estil de..., a veure, sí, ensenya-m'ho, ensenya-m'ho. Perquè després me'n fas un de record, que el posarem a l'estudi també.
- Noi: És bàsicament... D'acord, d'acord.
- Que així et faràs publicitat!
- Noi: Home, ara estic dibuixant l'escut del Capità Amèrica. Que és un personatge que m'agrada molt, i l'escut també m'agrada molt, i em sembla bastant interessant.
- Ah, molt maco. Amb què l'has fet? Amb color i...
- Noi: Amb llapis normal, color de fusta i retolador.
- Una barreja, no? Molt bé. Molt maco, sí, tens mà realment.
- Noi: Després... Sí. Després bàsicament, lo que faig més és dibuixar en blanc i negre. Aquest és més o menys...
- Caram!
- Noi: Un "predador", que vaig fer de memòria.
- De memòria?
- Noi: Sí.
- De fet això no m'ho puc creure. No tens res al davant mentre fas això?
- Noi: Vaig, bé, tenia fotos vistes i tot això, i m'agradava molt veure les pel·lícules dels predadors i tot això, i suposo que això se m'ha anat quedant i tot això.
- Se t'ha quedat a la memòria directament?
- Noi: Sí. I...
- Més, més.
- Noi: Més, a veure. Tinc un altre "predador", que l'estava copiant, però no està acabat, eh?
- Aquest era de còpia?
- Noi: Sí. Però la veritat és que en tinc molt pocs acabats. I després...
- Aquí hi ha una part de tipografia. Oi? Veig que ets molt detallista i molt..., uns acabats molt perfectes, no?

Noi: Aquest sí que estava acabat. També me'n vaig, pel rotllo gore i això.

— Ah, explica'm una mica aquests estils i aquestes motivacions, que jo no en sé res.

Noi: A veure, això és una saga que es diu Silent Hill, i que m'encanta aquesta saga, i aquest personatge en concret és un dels...

— Aquesta saga, perdona, és de llibres, és de pel·lis, o de tot plegat?

Noi: Pel·lícules i videojocs.

— Explica, explica.

Noi: Bé, perquè aquest és..., no té gaire historia, és simplement un assassí, que a la pel·li li diuen "el carnisser", pel davantal i el ganivet, i, no sé, m'agrada molt les pintes que porta, i tot això.

— Val, o sigui t'atrau l'estètica?

Noi: Sí. No sé... També el vaig fer de memòria aquest.

— I aquest, per exemple és personatge de videojoc?

Noi: Sí.

— Jugues amb amics? O...

Noi: A vegades.

— Ara et faré les preguntes molt molt malament, perquè com que jo no en sé, no et sabré preguntar... Estic com una mica...

Noi: No pateixis, no pateixis.

— Tot el tema aquest dels videojocs, i tot això...

Noi: No sé, és..., ara mateix no hi jugo gaire, però, m'agraden els jocs de..., i bé, i pel·lícules, i llibres, i tot això del terror, que es mouen pel joc del terror, i la intriga i..., aquest és el més..., terror, intriga i enigma. Que s'ha de pensar molt i tot això, i bé, almenys així s'exercita una mica la ment, encara que no ho sembli.

— Has de resoldre enigmes? Sí. Sí perquè aparentment semblen violents tots, i ja està no?

Noi: Sí. No, però aquest no ho era.

— Tu dius que al darrere hi ha...

Noi: Sí s'han..., per exemple, molts puzzles, i això, i coses d'aquestes, i..., m'interessa aquestes coses de..., també rotllos psicotècnics i tot això.

— O ho relaciones amb el psicotècnic?

Noi: Sí, és..., una mica sí, per no sé... N'hi ha un...

— És a dir que t'agrada? Sí, digues, n'hi ha un...

Noi: Per exemple, coses que has de descobrir una contrasenya amb un poema que..., relacionat amb la cara humana. I no sé, coses d'aquestes. Em sembla..., no sé, em semblen reptes molt dignes a resoldre.

— Està bé. Quines assignatures t'agradaven més de l'ESO? Perquè ara ja has entrat en matèries molt específiques, no?

Noi: Sí, sí, ja, ja.

— I veig per on has entrat, ja no et pregunto, què et motiva fer les arts gràfiques, que li pregunto a altra gent, perquè, ja veig que tens una clara vena artística i creativa i, per tant, suposo, no?

Noi: M'agradaven les ciències i, bé, l'educació física, i la plàstica. I això, i no sé, també, encara que no ho he estudiat, m'agradaria estudiar física i, bé, les diferents branques, m'encantaria estudiar-les, també psicologia, no sé, sempre m'han interessat, aquests tipus de ciències.

— I creus que ho faràs algun dia? O bé, et vas decantar per aquí...?

Noi: Sí, bé, lo que m'agradaria més és dissenyar personatges, també per això, per als videojocs. I coses d'aquestes, no sé, sempre..., des de fa temps que tinc aquesta meta a la vida.

— Molt bé. És a dir, que aquest és el teu gran objectiu? No?

Noi: Sí. Aconseguir ajuntar el disseny amb els videojocs... i bé, ja m'estan sortint treballs o sigui que de moment estic molt content.

— És a dir, que estàs ben encaminat? Molt bé, molt bé. Sí, et veig molt content, eh? A on estàs i tot això? Molt bé, doncs et felicito. Amb això m'has contestat unes quantes de les preguntes que hi havia...

Noi: Bé, i després...

— Sí, sí, tu ves explicant perquè això és una entrevista que és molt poc tancada.

Noi: També he fet..., li he d'ensenyar primer aquest dibuix que vaig aprofitar...

— Espera, que miro si s'està gravant, que a vegades em fa patir això...

Noi: Vaig... M'agrada molt aquesta pel·lícula, i vaig fer..., decidir fer aquest dibuix. I vaig decidir posar en pràctica algun dels coneixements que vaig adquirir en aquest cicle i vaig escanejar el dibuix...

— Escolta, que vas adquirir, què vols dir? Perquè estàs a primer, no?

Noi: Sí. Però bé... Són coses que ho anem adquirint en coneixements i tot això. Home, jo abans, amb PhotoShop no tenia ni idea. Vaig anar aprenent coses i això, i vaig decidir escanejar-lo i amb PhotoShop el vaig pintar. I així és com va quedar.

— O sigui que aquest és el teu treball manual, i aquest és el després de... Molt bé. Bé, apliques molt bé els teus coneixements...

Noi: Després no sé, versions de coses. Estic dissenyant un grup de música Heavy també. És que m'agrada molt el Heavy també.

— Aquesta és la faceta musical?

Noi: Sí, bé, l'aparença que tindran i tot això... Després un...

[...]

Noi: Cannibal Corpse per exemple?

— Com, com a veure?

Noi: Cannibal Corpse

[...]

Noi: Ells mateixos es van definir com... ells mateixos van dir que si fessin la banda sonora d'alguna pel·lícula, aquella pel·lícula es diria Vòmit.

[...]

— No vol ni què... I lo altre que no ho sé reproduir, Cannibal no sé què.

Noi: Cannibal Corpse. Corpse, no sé què és, però Cannibal suposo que ja s'entén.

— Corpse deuen ser corbs, no? O no? O m'ho acabo d'inventar?

Noi: És en anglès, és Corpse, no sé.

— Ah, Corpse?

Noi: Sí. S'escriu Corpse.

— Cadàver!

Noi: Ah. O sigui..., doncs això, és un Santa Claus Heavy.

— Ah un Santa... Molt bé. Sentit de l'humor no et falta, eh?

Noi: No.

— Aquest l'has copiat o te l'has inventat?

Noi: No, l'he inventat jo.

— I aquesta mena d'estrella de David aquí?

Noi: No és exactament, és un pentacle satànic.

— A val, res d'estrelles de David. Molt bé. Cadascú amb els seus referents, eh? Explica'm això del pentacle satànic.

Noi: No sé, vaig sentir, crec que va ser el Cuarto Milenio, que, quan la punxa que queda sola, queda cap amunt, representa l'home i aquest és el rotllo cristià. I quan va cap avall, representa la bèstia...

— Que és com està posada aquí dins, eh?

Noi: Sí. Representa la bèstia, que és el cap d'una cabra o d'un carner o quelcom així rar, i representa Satanàs.

— Veu aigua, té! Que m'has dit que no beviessis mai.

Noi: No, siestic bé, estic...

— És una ordre.

Noi: Val, gràcies.

— Què més? Ostres és que una es queda absorta aquí. Em deixaràs que faci una foto amb el mòbil d'alguns?

Noi: Sí home, faltaria més.

— Si vols, en lloc de dibuixar-me, però és que, m'agradaria veure't

dibuixar en viu i en directe ja que tens tant art. Però em deixaràs fer una foto? I jo no la reprodueixo...

Noi: Tranquil·la, tranquil·la.

— Però és més que res perquè, després, quan fem l'estudi i sentim l'entrevista, sàpiguen de quin tipus d'il·lustracions estem parlant. Com que et fem publicitat, no crec que t'importi, oi?

Noi: No, a mi se'm donarà a conèixer, o sigui, que...

— Per això, per això et dic.

Noi: Que facin la publicitat que vulguin.

— Molt bé, molt bé, fantàstic.

Noi: Això i... no sé, i més coses..., fa poc vam fer una..., estàvem parlant d'una tonteria un amic i jo que, deia que si faria una..., que si muntés una tenda de còmics, es diria la galleda de sang. I ho vam deixar córrer. I uns dies després vam començar a fer l'idiota una mica, i vam dir, i si en lloc de la galleda, fos el cub..., el bidó de sang? Vull dir que vam acabar a la dimensió de sang. O sigui, vam anar pujant i això, i..., mira jo fa poc, vaig començar a fer una il·lustració, que de fet la tinc aquí, si la vols veure...

— Doncs, sí, sí, sí. Jo, si m'ensenyes tot, encantada.

Noi: En tinc uns quants, eh?

— I què t'anava a dir, us plantejàveu seriosament muntar una botiga o era una fantasia d'aquestes de...

Noi: No, era..., el qui es plantejava era aquell noi, i després vam fer la tonteria aquesta, de dir, i si es digués així? I vam començar a anar més lluny i més lluny. Això sí que és una tonteria com una casa de gran. A lo millor li sona?

— No. No tinc el referent.

Noi: Sóc jo!

— A veure, per favor. T'has autoretratet? Em faltava veure la llengua, eh?

Noi: No sé on ho tinc... Aquest és el Ioda...

— Aquest me'l deixes fotografiar, eh? I llavors, em tries el teu favorit, bé, és que..., és que clar, totes són espectaculars!

Noi: És que en tinc uns quants.

— Totes són espectaculars! I què? Què vols fer quan acabis el cicle?

Noi: Vull canviar-me de cicle. En comptes d'Arts Gràfiques, vull fer Arts Plàstiques.

— Ah, molt bé, jo t'anava a dir, perquè no et planteges Belles Arts directament?

Noi: Sí, és que és això...

— I fas la carrera?

Noi: Clar, amb el cicle formatiu de grau superior, podré accedir al

Batxillerat. Perquè vull anar a una escola de Belles Arts, bé... Volia treballar primer abans. Que és d'una universitat, que és d'Itàlia, de Belles Arts, però m'han dit que necessiten el Batxillerat.

— El Batxillerat i la Selectivitat?

Noi: Sí.

— Pel fet de ser d'Itàlia perquè sinó, a lo millor, potser des d'un Cicle Superior, a un Belles Arts, sí que podries passar, fent prova d'accés, majors de 25 i tal?

Noi: Sí.

— I perquè t'interessa aquesta d'Itàlia concretament? En quelcom...

Noi: Sí, no sé... és que m'han parlat d'ella molt bé i tot això i que era molt prestigiosa i tot això, i no sé...

— Pel prestigi de l'escola?

Noi: No sé. Amb el rotllo de Da Vinci, i tot això, que a més de pintor, era inventor, i no sé, m'interessa molt aquesta...

— Bé, veig que sí que et criden els temes...

Noi: Sí, no només el Heavy, és que a mi, sempre m'agrada aprendre de tot. Tot el que veig nou, i que m'interessa, ho vull aprendre, i tot això.

— Ets curiós?

Noi: Sí.

— Molt bé. Bé, això és una virtut no? Digues-me algun defecte.

Noi: Algun defecte?

— Digues-me les teves virtuts i els teus defectes.

Noi: Virtuts? No sé, tinc molta capacitat de comprensió. El que m'interessa ho puc aprendre molt ràpid. O sigui, per exemple, el piano, no sé tocar, de notes i tot això ni la partitura, però, sé tocar cançons i això, a dues mans, i això. A la meva mare li impressiona molt, no sé. A veure, què mes?

— Hi ha algú de la família que toqui?

Noi: No en tinc ni idea, la veritat.

— Bé, algú proper? No és ni el pare ni la mare, entenc?

Noi: No. Sí que, bé, per exemple, el dibuix i tot això, el meu..., suposo que ho he heretat del meu avi. Que també és pintor i...

— És pintor?

Noi: Sí.

— O sigui, viu d'això?

Noi: Bé, vivia. Ha venut molts quadres i tot això.

— I quin estil fa ell?

Noi: És més de...

— Imagino que no és aquest?

Noi: No. Paisatges, coses relacionades amb la Bíblia, i això, és que és molt creient. Amb això sí que no he sortit a ell.

— Bé. Potser has sortit tot el contrari, per efecte d'això no?

Noi: No sé. I això... I a veure què més? Els defectes. En tinc molts, però a veure, no sé, sóc una mica tocanassos a vegades.

— Tocanassos. La professora t'ha definit d'hiperactiu. Ràpidament.

Noi: Bé, m'ha dit súper actiu, però jo...

— Ah súper actiu, val, jo he entès hiperactiu.

Noi: Sí. D'hiperactiu ja ho sé que ho sóc jo, sí.

— Sí? T'hi reconeixes?

Noi: Sí. No sé...

— I què valors en els altres, en els companys, en els teus amics, a la vida en general?

Noi: Som tots molt bona gent, són..., sempre estan al teu costat quan els necessites, sempre s'ofereixen per ajudar-te i coses d'aquestes.

— Això és el que valors de la gent?

Noi: Sí. El que no valoro són, per exemple, els que estan sempre tocant els nassos, que més d'un cop, m'he rebotat, amb un de la classe.

— Sí? I què fan aquests que t'irriti o que no et..., o que creguis que no és...

Noi: No deixen de parlar. Estan fent, per exemple, tota l'estona bromes, contínuament. Es posen a fer coses que no toquen a classe. Coses d'aquestes. Arriben tard sempre.

— I què és el que et molesta, perquè a fi de comptes és cosa seva, no?

Noi: Ja, però em molesta que estiguin sempre parlant a classe, saps? Que no deixin seguir la classe, i coses d'aquestes de...

— Et sembla una falta de respecte? O...

Noi: Sí, a mi i al professor, bé, i a la resta de companys, que volen fer classe. I no sé, i això...

— Bé, el tema de gustos m'ha quedat clar. Literaris, de cinema?

Noi: Sí, el cinema, m'agrada també la intriga, el terror, això, algun cinema clàssic també he vist... algun cinema clàssic

— Per exemple?

Noi: Los hermanos Marx. No sé, la gent, pel simple fet, que sigui en blanc i negre, no li agrada. Però, a mi, la veritat, és que em dóna igual. No sé, vaig riure bastant, amb una de les pel·lícules que vaig veure.

— On ho has vist? Al cinema o per...

Noi: No. Fa poc, ma mare va portar una pel·lícula en DVD, aques-

ta de Los hermanos Marx y La sopa de ganso, i la vaig estar veient i vaig riure bastant.

— Li agrada el cinema a la teva mare?

Noi: Sí, bé, li agrada més llegir. I això, no sé...

— I què llegeix ella? Ho saps?

Noi: Una mica de tot. D'intriga, comèdia...

— Novel·les?

Noi: Sí. Novel·les sí.

— Molt bé. Bé, ara canviem una mica de xip. Explica'm com és la teva vida diària un dia de cada dia. Em llevo..., el dilluns i... En plan, esmorzo...

Noi: Em vesteixo... No, en realitat no solo esmorzar. A vegades menjo, pico quelcom, després vaig cap a l'estació i vinc cap aquí i...

— La família què fa mentrestant? Us lleveu tots a l'hora? Cadascú va per lliure?

Noi: No, sóc el primer d'aixecar-me ara. I això, no sé no faig gaire soroll, per no despertar-los i me'n vaig cap a l'estació, i...

— Deus tenir un bon tros no?

Noi: Un quart d'hora.

— No, dic, el desplaçament total. Fins aquí, des de Granollers.

Noi: Una hora.

— Una hora? Ah, bé, no és tant.

Noi: Abans eren dues. Perquè clar, vivia a Vallgorguina que està a prop de Sant Celoni, i clar, em llevava a les cinc i mitja.

— Déu n'hi do, bé, tens voluntat no? Per... tens voluntat i motivació.

Noi: Sí, bé, ara m'aixeco a les sis, o sigui que tampoc és tanta cosa.

— Bé, llavors véns cap aquí, fas les classes?

Noi: Sí, faig les classes, vaig...

— Tornes a anar cap a casa?

Noi: Sí, a vegades passo per algun supermercat, per comprar-me el que em vingui de gust, per menjar, i...

— T'organitzes tu el dinar? O hi ha una logística familiar?

Noi: No, jo sempre..., des de fa temps que em faig jo el que em ve de gust i...

— I ja està? No et deixen res preparat?

Noi: No. Pel menjar sempre he sigut molt independent.

— I el teu germà o germana? Què m'havies dit?

Noi: Germà, germà.

— Germà... més gran, no?

Noi: Sí. I també...

— I ve a casa i tal... i també es fa...

Noi: No, a vegades es fa..., quan va a treballar o quelcom, es fa el dinar per la nit, i se l'emporta.

— De què treballa el teu germà?

Noi: De lo que li van sortint, però solen ser coses de construcció, també, i coses de lampisteria, i coses d'aquestes, també.

— Ha fet formació professional? O que?

Noi: No.

— Es va formar amb el pare? Potser?

Noi: Sí. En realitat jo una mica també. Però, bé...

— Sí? També havies començat amb la tradició familiar?

Noi: Sí. Bé, la casa on vivia abans, a Vallgorguina, la vam fer nosaltres, entre el meu pare, el meu germà, i jo, i quelcom va quedar. Però és que, també, vaig fer un PQPI, aquest any passat vaig fer un PQPI d'instal·lacions elèctriques d'aigua i gas, i d'aquí m'ha quedat també, alguna cosa, i això...

— Llavors, el recorregut és? Vas fer l'ESO, després el PQPI?

Noi: No, l'ESO no la vaig acabar, en realitat.

— No la vas acabar, vas sortir via PQPI?

Noi: Sí. I llavors, vaig fer una prova d'accés. I llavors, la vaig aprovar, i amb nota, i per això, vaig poder entrar, suposo. Si no hagués tret gaire bona nota, encara que hagués aprovat, suposo que el vindre de Vallgorguina no ajudaria gaire. O sigui que ja em va anar bé treure bona nota.

— Bé, està bé. I aleshores, vas fer la prova d'accés, a cicles?

Noi: Sí.

— Bé, és una trajectòria de superació, no? Com vas viure lo de no aprovar l'ESO?

Noi: Home, em va afectar quelcom, però, vaig veure el PQPI, que també era una sortida, que cada mes adquiria quelcom de formació, perquè també es feien pràctiques, i tot això. Però bé, vaig veure que, no tenia gaires bons companys, els vaig enviar a prendre pel sac, i vaig treballar pel meu compte.

— És a dir, no el vas acabar el PQPI.

Noi: Sí, sí, el vaig acabar i...

— Com dius que els vas enviar a prendre pel sac. Els companys?

Noi: Sí, els companys.

— Però no el programa?

Noi: Sí, perquè veia que no estaven per la classe, que feien el ton-to sempre, i...

— Caram, sembla com que es repeteix la cosa...

Noi: Sí, això sí. Vagi on vagi, em trobaré gent així. O sigui, que el millor és acceptar-ho i ja està. Però bé, si això..., a la gent, que no

m'ajuda, la deixo de banda i, si m'haig de quedar sol, treballo pel meu compte. Que, de fet, em vaig..., la prova d'accés, me la vaig preparar, per mi mateix. No vaig fer, ni escola d'adults, ni classes particulars. I vaig treure, la millor nota de tot. O sigui que...

— I et va anar de conya? Molt bé, doncs et felicito. Per tant, vol dir que, quan tens, que vols una cosa, i tal... i a l'ESO què passava, doncs?

Noi: No, res, no m'aplicava el suficient.

— Com és que no podies treure aquesta energia i aquesta motivació?

Noi: No sé, suposo que havia de madurar, no m'aplicava, i no sé, no treballava tampoc gaire. I bé, a partir del PQPI vaig decidir que havia de treballar, que no podia estar així tota la vida, i vaig començar a fer...

— Et va fer algú canviar el xip? Saps qui et va fer canviar el xip?

Noi: Jo mateix. Em vaig donar compte que no m'ajudava lo que estava fent, i vaig decidir canviar.

— Molt bé. És a dir, va ser com una maduració, no?

Noi: Sí, sí, sempre vaig a..., sempre he sigut de no demanar gaire ajuda, sempre jo mateix em trec les castanyes del foc i això...

— Precisament ara t'anava a preguntar això. Quan necessites recolzament, o..., a qui demanes?

Noi: No solo demanar-lo gaire. No sóc gaire d'explicar els meus problemes, ni res d'això.

— Els pares no, el germà aquest gran...?

Noi: Ni tant sols.

— Tampoc? Algun amic íntim o amiga?

Noi: No, en realitat, no.

— Tens parella?

Noi: No.

— No? Ja està, deixaré de ficar el nas on no em demanen.

Noi: No, no, no, tranquil·la. Jo em fico molt amb la gent si...

— A vegades, hi ha alguna persona, algun professor o un..., algú que tens més confiança o per parlar...

Noi: Sí. Home, confiança, confiança tampoc és que en tingui gaire, però sempre diu..., la professora aquesta de Fol que tenim ara, sempre diu que si necessito parlar o quelcom, que vagi a veure-la, i deixaria que parli amb ella.

— Ah, molt bé, bé. És un bon oferiment. Ho has fet mai?

Noi: No, la veritat no.

— Bé, però t'has quedat amb la cobla no?

Noi: Sí, sí, sí. És que en això sóc massa tancat per algunes coses, o pels meus sentiments i coses d'aquestes i no...

— Bé, però mira, t'has animat a expressar-te en una entrevista, no està malament. Està bé. Jo t'ho agraeixo. Molt bé. Doncs a veure, la relació amb la família, amb els companys, ja m'has anat explicant una miqueta oi? L'entorn familiar..., no hem acabat aquest dia a dia. Ens hem quedat amb el dinar no? Sí, amb el dinar.

Noi: Amb el dinar? Doncs després, no sé faig...

— Per les tardes, que les tens lliures no?

Noi: Bé, no del tot, o sigui, vaig fent tasques de casa o sigui...

— Tens responsabilitats a casa?

Noi: Sí. Escombria, rentadora, fregar els plats. És que ma mare, i el meu germà, no hi és a casa, i sóc l'únic que..., el primer que arriba, doncs ho vaig fent jo això, després repasso també una mica. Abans dibuixava, però fa dies que no. Vinc molt cansat i no em ve de gust ni dibuixar, la veritat.

— Li dediques un temps... Li dedicaves un temps regularment? O...

Noi: De vegades sí. De tant en tant. Em venia de gust, anava dibuixant i això, i... i això, i bé... Ho anem compaginant tot una mica.

— Bé, clar, ara dediques un temps també als treballs de l'escola, no? I..., també porta un pes clar. Si has vingut aquí a les vuit del matí.

Noi: Sí, sí.

— Déu n'hi do. Val. I llavors, acabes el dia com?

Noi: Rebentat.

— Sopeu tots junts? Quan aneu a dormir teniu alguna hora, els germans, per anar a dormir? Bé, m'imagino que el de 20 i pico no?

Noi: No. No, no, ni jo tampoc en realitat. Sempre em dic, va tindries d'anar a dormir que és molt tard, i això, però bé, vull dir...

— Que et quedes fins tard o no?

Noi: A vegades sí, a vegades no. Bé, i això.

— Fent què? Teles? Internets?

Noi: Sí, a vegades, si fan alguna pel·lícula, que és molt interessant, o quelcom, que em sembli molt interessant, o alguna sèrie, i que m'agraden molt, també la veig ara per la nit, però, no solo quedar-me, com a molt fins a les 12. Algun cop, em vaig quedar, fins a la una i pico. Però bé, a part d'això, abans del sopar i tot això, lo que normalment faig, és, a partir de les sis i pico, o així, vaig a donar..., solo donar una volta per Granollers o així, i torno a les vuit. I això, no sé... Em va bé per rebaixar la..., la panxa.

— Fas esport? A part d'això?

Noi: Professionalment no estic apuntat a cap equip ni res, però a vegades, amb els amics, vaig a jugar a futbol o a bàsquet, o això. El futbol no m'agrada gaire, però bé, si és amb els amics, vaig jugant, i això, no? El que m'agrada de veritat és el bàsquet. Però no sóc de seguir-los per la tele ni res d'això, la veritat em sembla una tonteria, el futbol.

— No tens afició?

Noi: No.

— No. Molt bé. Doncs, a veure, això que els grans anomenem activitats extraescolars, ja m'has dit que no, eh? Així de manera formal no, eh?

Noi: De tant en tant. No sé, dibuixo, toco el piano, però res mes.

— De tant en tant, però... Però ho fas més per lliure, no de manera..., amb acadèmies i tot això eh? Bé, com t'imagines en el futur?

Noi: Home, m'agradaria imaginar-me això, treballant amb lo dels videojocs.

— Imagina, imagina. Val. Sí, és veritat, que això tenies una imatge molt clara. Si haguessis de triar entre l'èxit i la felicitat? Ràpid, sense pensar?

434

Noi: La felicitat. No sé.

— Si fossis el teu pare o la teva mare, què aconsellaries? Respecte tu o respecte la gent jove? Que fessin, o que deixessin de fer?

Noi: Que aprofiti el temps des del principi.

— Tu li diries al teu fill adolescent, que aprofités el temps des del principi? T'ho han dit els teus pares això?

Noi: Sí. I jo també ho penso ademés.

— Tu també ho creus?

Noi: No, a mi m'hagués calgut, que m'ho diguessin de veritat. O sigui, jo des del principi que ho pensava, o sigui... Bé, a partir que vaig donar el canvi i tot això...

— Què creus que l'Ajuntament pot fer pels joves? Necessiten espais per estar? Llocs per no anar de botellón o els joves sempre...

Noi: Home, la veritat és que és això, necessiten no anar tant de botellón, ni drogar-se tant.

— I quina alternativa pot haver-hi? Tu que ets jove? Quasi igual d'interessant?

Noi: És que no veig cap alternativa, jo crec, que diguin el que els hi diguin, faran el que els hi doni la gana. És que, no sé..., conec a molta gent, que és així, que per molt que els hi diguin, quelcom, els entra per una orella, i els hi surt per l'altra. I per molt que els hi diguin, quelcom, o que facin coses, que es posin establiments, i

coses d'aquestes, que no els hi donarà la gana de canviar. Que els importa un carajo tot, i no ho canviaran, és que no...

— I tu què necessaries concretament?

Noi: Jo la veritat és que, no sé, jo la veritat veig les coses bé com estan, o sigui, veig..., tinc biblioteques a prop, tinc locutoris per entrar a Internet, o sigui, els centres de formació també estan..., també ajuden bastant i...

— I en els moments d'oci? Caps de setmana, vacances, has fet alguna..., què feu en vacances? O el cap de setmana a casa?

Noi: M'agrada anar a La Roca, a veure els amics. Mira, quedo amb ells, i això, i de tant en tant, organitzem algun viatge, a Barcelona, per fer no sé què... O sigui... per anar al carrer Vallès, per exemple. Anar al cine, i coses d'aquestes o a vegades organitzem sopars. I no sé, fem una mica així el tonto per dir-ho d'alguna manera. Perquè realment és això fem el tonto. Però mira, ens divertim bastant.

— I en vacances?

Noi: No sé, el mateix. No sé.

— Ja que teniu tantes vacances a l'escola?

Noi: Solo fer el mateix. O em quedo a casa fent coses per mi mateix o...

— Vas amb el de després o el de...

Noi: No pateixis, jo no tinc pressa. eh? O sigui que... i això, no sé... Quedo també amb els amics, a vegades em quedo a dormir a casa de la meva àvia, que també és de La Roca, i puc estar més dies amb els amics, i això, i...

— Per tant, veig que una part dels amics els tens allà no?

Noi: Sí. És que, són els amics de la infància i els meus millors amics i... No m'agrada perdre el contacte amb ells i...

— Doncs no sé, ara queda, de si vols afegir alguna cosa que no t'hagi preguntat. Hi ha alguna pregunta, que dius, ostres és que, si tu entrevistés amb un jove, pregunta-li això, que serà interessant.

Noi: Doncs a veure.

— Pensa, pensa.

Noi: No sé.

— Bé, si no se't acudeix res, és que potser ja hem parlat de les coses importants, no?

Noi: Suposo.

— De les aficions, dels gustos...

Noi: No sé.

— Molt bé. Doncs moltes gràcies. Gràcies per participar.

Noi: En realitat això... La pregunta aquesta que m'heu fet de l'èxit o la felicitat, és que en realitat, en el treball, per exemple, si treballes

quelcom que no et fa feliç, no et servirà de res, o sigui, que tampoc tindràs èxit, o sigui, si treballes quelcom que et fa feliç, lo més normal és que et puguis dedicar..., posis molt empeny i moltes ganes i aconseguis l'èxit, o sigui, que una cosa pot treure l'altra.

— Per tant, no et semblen incompatibles, no?

Noi: No. Jo diria que no.

— Tu optes per la felicitat, i creus que fent una vida de coses que...

Noi: Sí, el treball aquest de dibuixos i tot això, m'està fent feliç i...

— I pot arribar a l'èxit? A través d'ell, no?

Noi: Home amb això de l'editorial, em puc donar a conèixer més i..., vull dir, i això...

— Doncs molt bé. Encantada de conèixer-te i que hagi participat en l'entrevista. T'ho agraeixo moltíssim.

Noi: Igualment. Em vol fer les fotos i això?

— Ai sí, mira a veure, tria-me'n un de ben xulo.

Noi: A veure.

— Que jo quan digui, és un noi que dibuixava molt bé, sàpiguen a què em refereixo.

Noi: Doncs no sé...

— El Santa Claus?

Noi: És que tots m'agraden molt.

— Els Cannibal o aquest?

Noi: El més Cannibal seria aquest.

— Sí, no? Aquest potser és el més representatiu.

Noi: No, però, no sé, tinc molts camps florits amb... La veritat no tinc sort...

— Mira, a mi m'agrada aquest. Aguanta'l així.

Noi: El tinc.

Referència transcripció: Veu ET03bis

[...]

— Digues, digues.

Noi: Doncs, vam decidir, com el temps, és una sèrie d'intervencions, vam decidir, fer un rellotge de..., com de sorra.

— Vam en plural? Per què? Tu i qui més?

Noi: Amb el noi aquell, amb qui vam fer, lo de la galleda de sang.

— Val, sí, sí, perdona. Que era el nom, suposat, de la botiga?

Noi: Sí. Doncs, com el temps, era una dimensió, vam decidir fer un rellotge com de sorra, però, que en comptes de sorra, tingúes sang.

— Val. Està molt bé l'enquadrament, no? És original, amb això tant, en primer pla.

Noi: Sí, perquè, vam decidir això, fer com un rellotge, de sang, i

un encarregat, com de girar-lo, d'anar-lo girant, i no sé, per fer-lo més gore. Un munt de gent, flotant-hi a dins, i per fora, intentant descarregar-lo, i tot això, i coses d'aquestes, i... no sé, i després...

— I això ha sigut, la imatge de la botiga, no?

Noi: Sí. No sé, i després havia pensat, de fer, el mateix, que amb aquest, clar, escanejar-lo, i amb PhotoShop pintar-lo.

— I llavors l'acoleixes? Molt bé. Home, tens un sistema ja no de...?

Noi: Sí, sí.

— Un procés de treball, volia dir.

Noi: I bé, i..., no sé, aquest, havia pensat també, una..., uns muntatges característics, que és, per exemple, el cantant porta el micròfon, en una espasa, després, el guitarrista, i el del baix, portaran una..., una *guadaña* en català com es deia?

— Falç? La falç?

Noi: Bé, sí, una espècie de fals, a la guitarra, o una destrat i pel mànec, que tregui foc. I després, el bateria que seria..., portaria una..., rotllo les..., els ganivets ocults, aquests de les sessions clíniques, i surti d'aquí, de sota del braç, la baqueta. I coses d'aquestes específiques. I volia fer com..., havia pensat, de fer una nova postura, amb aquest. Fent rotllo, a sobre d'un escenari, cantant, o sigui, fent crits i això. Sí, se'm va anar una mica la pinça.

— A mi m'agraden!

Bibliografia

Metodologia de la recerca qualitativa

ANDER-EGG, E. (1987). *Técnicas de investigación social*. Mèxic: El Ateneo.

BOURDIEU, P. [dir.] (2010). *La miseria del mundo*. Buenos Aires: FCE.

CELIQUETA, G.; Solé, J. (2014). *Etnografía para educadores*. Barcelona: Editorial UOC.

DENZIN, N. K.; LINCOLN, Y. S. [coord.] (1994). *Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks: Sage.

DURKHEIM, E. (2001). *Las reglas del método sociológico*. Madrid: Akal.

GIROUX, S.; TREMBLAY, G. (2002). *Metodología de las ciencias humanas*. Mèxic: FCE.

GLASER, B. G.; STRAUSS, A. L. (1967). *The discovery of Grounded Theory*. Chicago: Aldine Publishing.

GUBA, E. G.; LINCOLN, Y. S. (1994). "Competing paradigms in qualitative research". A: N. Denzin i Y. S. Lincoln [coord.]. *Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks: Sage, 105-117.

- MAUSS, M. (2006). *Manual de etnografía*. Buenos Aires: FCE.
- ROIGÉ, X.; ESTRADA, F.; BELTRAN, O. (1999). *Tècniques d'investigació en antropologia social*. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- TYLOR, S.; BOGDAN, R. (1987). *Introducción a los métodos cualitativos de investigación*. Barcelona: Paidós.
- VALLÉS, M. (2009). *Entrevistas cualitativas*. Madrid: CIS.
- VELASCO, H.; GARCÍA, F.; DÍAZ DE RADA, A. (2007). *Lecturas de antropología para educadores*. Madrid: Trotta.
- VELASCO, H.; DÍAZ DE RADA, A. (2006). *La lógica de la investigación etnográfica*. Madrid: Trotta.

Referències socioantropològiques sobre joventut

- ARNETT, J. (2008). *Adolescencia y adultez emergente: un enfoque cultural*. Mèxic: Pearson Educación.
- CALATAYUD ARENES, M. P. (2002). *Las relaciones de amor en los adolescentes de hoy*. Barcelona: Octaedro.
- CALLABED, J. (2004). *Cómo puedo ayudar a un adolescente*. Barcelona: Laertes.
- CASARES, R.; VILLÀ, R.; FUNES, J. [et al.] (2008). *Malestares: infancia, adolescencia y familias*. Barcelona: Graó.
- FEIXA, C. (1999). *De jóvenes, bandas y tribus*. Barcelona: Ariel.
- (2000). "Generación @. La juventud en la era digital". *Nómadas*, núm. 13, 75-91.
- (2005). "Los hijos en casa: ¿hackers o hikikomoris?". *Revista Comunicación y pedagogía*, núm. 208.
- (2011). "Unidos por el flog: ¿ciberculturas juveniles?". *Revista Nuevas Tendencias en Antropología*, núm. 2, 16-36.
- FERNÁNDEZ-PEÑA, L.; SAMPEDRO, P. (2003). *Educación afectivo-sexual: adolescencia y violencia de género*. Oviedo: Consejería de la Presidencia; Instituto Asturiano de la Mujer.
- FRYD, P. [coord.] (2011). *Acción socioeducativa con infancias y adolescencias. Miradas para su construcción*. Barcelona: Editorial UOC.
- GUELAR, D. (2002). *Tiempo de hijos. Tiempo de padres*. Barcelona: Gedisa.
- HOLT, J. (2008). *Public school literature, civic education and the politics of male adolescence*. Farnham: Ashgate.
- LACADÉE, P. (2010). *El despertar y el exilio*. Madrid: Gredos.
- LE BRETON, D. (2014). *Una breve historia de la adolescencia*. Buenos Aires: Nueva Visión.
- MAFFESOLI, M. (1990). *El Tiempo de las tribus: el declive del individualismo en las sociedades de masas*. Barcelona: Icaria.

- MARCELLI, D.; BRACONNIER, A. (2005). *Psicopatología del adolescente*. Barcelona: Masson.
- MEAD, M. (1985). *Adolescencia, sexo y cultura en Samoa*. Barcelona: Planeta-Agostini.
- (2002). *Cultura y compromiso: el mensaje de la nueva generación*. Barcelona: Gedisa.
- MELTZER, D.; HARRIS, M. (1998). *Adolescencia*. Buenos Aires: Spatia.
- MORALES, M. [ed.] (2011). *Adolescencia y deporte: propuestas para un ocio saludable*. Alcalá: MAD.
- OBIOLS, G. (2009). *Adolescencia, posmodernidad y escuela: la crisis de la enseñanza media*. Madrid: CEP.
- PEREIRA, R. [ed.] (2011). *Adolescentes en el siglo XXI: entre impotencia, resiliencia y poder*. Madrid: Morata.
- PONT, E. (2009). *Situacions vitals estressants i resiliència a l'adolescència*. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- PORZIO, L. (Coord.) (2013). Viure, Sentir i experimentar: noves perspectives de recerca sobre la joventut al segle XX. *Quaderns de l'Institut Català d'Antropologia. Sèrie Monogràfics*, núm. 29.
- PUIG, N. (1996). *Joves i esport: influència dels processos de socialització en els itineraris esportius juvenils*. Barcelona: Generalitat de Catalunya; Departament de la Presidència; Secretaria General de l'Esport.
- SERRA, M. (2014). *Els escarxofats*. Barcelona: La Campana.
- TIÓ, J.; MAURI, LL.; RAVENTÓS, P. [coord.]. (2014). *Adolescencia y transgresión*. Barcelona: Octaedro.
- TRIA, N. (2011). "Reenfocant la noció de fracàs escolar: una mirada etnogràfica". A: *Actes XIIè Congrés Internacional de Teoria de l'Educació*. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- (2012). "99 actes i una carta: una aproximació al discurs del fracàs escolar". *Educació Social. Revista d'intervenció socioeducativa*, núm. 52, 88-108.
- VALLE, A.; MUÑOZ, V. M. [coord.] (2009). Universidad Pablo de Olavide. "Reflexiones sobre la juventud del siglo XXI". *Revista de estudios de juventud*. Ministerio de Igualdad, núm. 87.
- VAN DE VELDE, C. (2008). *Fer-se adult. Sociologia comparada de la joventut a Europa*. Barcelona: Generalitat de Catalunya; Secretaria de Joventut.
- WILLIS, P. (1988). *Aprendiendo a trabajar. Cómo los chicos de la dase obrera consiguen trabajos de clase obrera*. Madrid: Akal.
- WUFF, H. (1988). *Twenty girls: Growing up, ethnicity, and excitement in a South London microculture*. Estocolm: University of Stockholm; Dept. of Social Anthropology.

ZONABEND, F. (1968). *Lycéens de Dakar. Essai de sociologie de l'éducation*. París: Maspéro.

Estudis institucionals sobre adolescents realitzats per l'ajuntament de barcelona (CIIMU)

AJUNTAMENT DE BARCELONA - CIIMU, Institut d'Infància i Món Urbà (2012). *Família i relacions intergeneracionals: un espai d'oportunitats per a l'educació dels fills*. IV Informe sobre la situació de la infància, l'adolescència i la família a Catalunya i Barcelona.

AJUNTAMENT DE BARCELONA - CIIMU, Institut d'Infància i Món Urbà (2010). *Infants i Famílies a Barcelona*.

AJUNTAMENT DE BARCELONA - CIIMU, Institut d'Infància i Món Urbà (2010). *Adolescents a Barcelona: estils de vida, àmbit educatiu i conductes relacionades amb la joventut*.

Altres referències

BOURDIEU, P. (1988). *La distinción. Criterios y bases sociales del gusto*. Madrid: Taurus

440

INGLEHART, R.; WELZEL, C. (2006). *Modernización, cambio cultural y democracia: la secuencia del desarrollo humano*. Madrid: CIS-Siglo XXI.

TIZIO, H. (1998). La categoría "inadaptación social". A: Petrus, A. (coord.) *Pedagogía social*. Barcelona: Ariel, 92-102.